Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
VOORLICHTINGENDIENST . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Op Nieuw-Guinea.

Merauké en Kaja-Kaja's.

Na een paar dagen stoomen kwam ik te Merauké, bij de Kaja-Kaja's.

Pastoor Vertenten was niet thuis. Maar een collega ontving me en met hem toog ik naar de nieuwe kampongs. Het deed me groot genoegen te vernemen, dat de bevolking thans toeneemt. Dank zij de zeer groote toewijding van den buitenlandschen arts van den B. G. D. is men er met de bestrijding van de geslachtsziekte, die de oorzaak was van het snel uitsterven der bevolking, op den goeden weg. Die bestrijding was niet eenvoudig: dagenlange tochten door uiterst moeilijk, moerassig, modderig terrein moesten er voor worden gemaakt. Het werk dier artsen in de buitengewesten wordt — uit onbekendheid — niet naar waarde geschat. De collega's, die in de groote hospitalen werken, hebben het veel gemakkelijker dan zij. Er komt bij, dat ze wetenschappelijk in oneindig veel gunstiger omstandigheden verkeeren, dan de „rimboe-artsen". Ze beschikken over tal van technische hulpmiddelen, over personeel, over materiaal, zoodat ze wetenschappelijken arbeid kunnen verrichten, kunnen publiceeren, kunnen uitblinken, naam maken, wat in sommige gevallen leidt tot het zoo vurig begeerde professoraat!

De rimboe-arts moet zich zelf redden: is er geen teekenprisma, hij flanst er na oneindig veel moeite één samen van drie dekglaasjes; is er geen sterilisator, hij improviseert er na veel tegenslagen één van petroleumblikken; wil hij voedingsbodems gebruiken, hij moet ze zelf maken.

Dat alleen een buitengewoon man, naast uiterst vermoeiend tourneeren met ziekenbehandeling, dit alles kan doen, is duidelijk.

Ik zag patiënten in hun ziekenhuis. Met opzet had de arts dit zoo ingericht, dat de Kaja-Kaja's er zich thuis gevoelden. Het leek dus in niets op een werkelijke ziekeninrichting. De behandeling duurt eenige weken, maar het wonder: de vrijheidlievende Kaja-Kaja's vertrouwen in die langdurige medische behandeling te doen schenken, was gelukt.

Onder den arts werkte een Europeesche ziekenverpleger. Ongeveer twee jaar lang heeft deze met groote toewijding méér dan zijn plicht gedaan. Gaarne breng ik allen, die het zeer zware werk hebben verricht, mijn oprechte hulde. Ik vergat nog te zeggen, dat de dokter zonder eenige dekking alleen op tournée gaat. De Kaja-Kaja's kennen hem reeds in het heele groote gebied en overal wordt hij vriendelijk ontvangen.

Het zal vermoedelijk weinigen bekend zijn, dat in de streek, ten Westen van de Digoelrivier, het land dagreizen ver totaal ontvolkt is: van uit de kust door koppensnellers, van uit het Noorden door menscheneters. Het schijnt, dat het menscheneten een gevolg is van gebrek aan dierlijk eiwithoudend voedsel.

Bij Pastoor Vertenten.

Van het bezoek aan de nieuwe kampong terugkeerend, vond ik pastoor Vertenten thuis. Hij ontving me heel hartelijk en vertelde me, dat zijn huisjongen hem had medegedeeld, dat er een toewan voor hem was geweest, een „toewan soeda toewa, tapi missi koewat". Dat was ik geweest. Ja, in Indië, waar geen oude menschen zijn, is men spoedig oud. Pastoor Vertenten vereerde me een zeer mooie pastelteekening van een Papoea, door hem p… lijk gemaakt. „Uit dankbaarheid", stond er … op. We kregen het over de „ziektebestr… Pastoor was er over in de wolken. Uit vee… ontvangen mededeelingen kreeg ik, gecom… met hetgeen ik er ter plaatse zelf over hoord… den indruk, dat de regeering thans van mee… dat het nu welletjes is: er zijn economisch … rijker plaatsen, die om hulp schreeuwen. Zek… Z.-N.-Guinea wordt nog niets verdiend, en … verre toekomst zal dat land wellicht baten … ren, maar .... „de volken, die koloniën be… dienen te beseffen, dat ze hiermede een on… groote humanitaire verantwoordelijkheid teg… de bewoners op zich nemen". Er komt bij, … *ziektebestrijding een pacificatiemiddel is, … neen duizend maal beter dan militair vertoo…*

Te Merauké is een klapperonderneming … Men zou meenen, dat een dergelijk lichaam … zou leggen op het planten van klappers. Di… het geval. Ze tracht klappertuinen van de be… in handen te krijgen. Nu schijnt het, dat … heeft toegeëigend ook klappers, die niet „wi… gegroeid. De toestand is echter zoo, *dat elke … perboom een eigenaar heeft.* Onder een vo… stuur moet de maatschappij de hand hebben … op groote uitgestrektheden klappertuinen en … er ontstellend met „smeer" te zijn gewerkt. … ik me niet, dan is er in den Volksraad over … pelleerd. Hoe de zaak geloopen is, weet ik niet, … ik kan het niet van me afzetten, dat er onre… geschied, dat hersteld moet worden, al gel… dan ook de verste buitengewesten, en al wonen … ook maar „gedegenereerde" Kaja-Kaja's. … „gedegenereerd" schreef ik hiervoor het … ander, dat ik, de „gedegenereerden" gezien, … handhaaf).

Malaria is op Merauké niet erg. Wel *erg* … het te zijn met de krokodillen. Het is niet raa… er 's avonds de trap van de pier te betreden, … die ongure geesten gebruiken de treden voor … plaats. Men heeft kort geleden in de Merauk… een kaaiman geschoten, die de resten van dr… schen in zijn maag had.

Tot mijn zeer groote spijt kon ik van Z.-N.-G… alleen Merauké zien. Ik had gaarne een tocht … het binnenland gemaakt, naar Okaba b.v. … pastoor Geurtjens woont, maar de tijd was … te kort afgemeten. Het groote bezwaar … reizen per K. P. M. is dit, dat de booten te … verschillende plaatsen blijven liggen. De … N.-N.-Guinea, en andere plaatsen ook, niet … doende om de post te kunnen beantwoorden … bestuursambtenaren is dit hoogst hinderlijk … de tijd, dien een brief onderweg is, door de … lange afstanden toch al groot, wordt er do… dubbeld. *Eéns per maand komt er in di… streken een mail. Het antwoord er op kan … volle maand daarna worden verzonden.* In d… ringsbureau's op Java is men van dat alles … lijk niet op de hoogte, zoodat soms herinner… brieven worden ontvangen als men het antw… heeft verzonden.

Dat de K. P. M. in die verre streken op … booten *geen draadlooze verbinding* bezit, is … vreemd. Op de gouvernementsstoomers heeft … ze wel. Een der scheepsofficieren bedient h… stel. Kan dit op de K. P. M.-stoomers ook niet?

Ambonsch intermezzo.

Te Ambon ving de Noord-N.-Guinea-tocht voor … aan. Ambon heeft een gemeenteraad. De … stelling voor gemeentelijke zaken is er nul. Het … ook niet anders. Vier voorzitters heeft die r… drie jaar gehad. Een wandeling door de … schonk mij de overtuiging, dat er heel veel en … mooi werk ook voor den gemeenteraad is. … eerst een permanente voorzitter. Ter illustratie … de moeilijkheden, die de bureaucratie een gem… in den weg legt, deel ik even mede, dat een … verordening is teruggezonden, omdat er in ver… was naar een artikel met een Romeinsch cijfer. W… geduid, wat een Arabisch had moeten zijn.

de jurist-beoordeelaar niet even een pen in de om het onnoozele foutje te herstellen?

Ambon is een keurig ingerichte leprozerie. ernam dat men van plan is er het *leprozen-stuk* op ernstige wijze aan te pakken, ook op vend gebied. Het schijnt ook, dat er min of ernstige pogingen worden gedaan om de s aan een zoo hard noodige bad-, wasch- en waterleiding te helpen. Nu ik het over bad-heb, wil ik even vermelden, dat de mindere pelingen zoowel op de booten der K.P.M. als lie van het gouvernement zich niet met zoet kunnen baden. Zelfs op de *Fomalhout*, een marinewerf in 1923 gebouwd vaartuig, is dit mogelijk. Dat men er in Holland niet aan voldoende tanks te bouwen, is wel verklaar-maar dat Indische scheepsingenieurs op een he werf er niet aan denken, dat is wel heel n het begin van mijn reisbrieven merkte ik op, dat Indië in vele opzichten niet veran-s sedert ik in '14 vertrok. Dit is er weer een nde illustratie van.

Politioneele toestanden.

uit Ambon kwam ik in het gebied van -en *West-Guinea*. Hier heerschen eigenaar-toestanden op politioneel gebied. In het begin 1912 heeft men het leger van alle plaatsen in uitengewesten, waar men dit mogelijk achtte, getrokken. Als *Ersatz* heeft men toen de z.g. pende politie opgericht. Thans is de toestand en aard, dat het leger weer naar buiten gaat, engevolge heeft, dat het corps gewapende belangrijk wordt ingekrompen. Voor N. en W.-Guinea kan men geen troepen beschik-stellen.

h is ook daar het corps gewapende politie rompen. Ben ik goed ingelicht, dan bedraagt rmindering 60 pCt. Dit was een belangrijke niging voor het gouvernement. Maar: de B.B.-tenaren moeten, om zich te kunnen hand-n in die afgelegen, van communicatiemiddelen sch gesproken verstoken streken, de beschik-hebben over althans eenige gewapende macht. om heeft men er ingevoerd de z.g. landschaps-e, waarmee thans een proef wordt genomen, og niet is geëindigd. De huisvesting der ge-nde politie en alles wat daarmede samen-(watervoorziening, faecaalafvoer enz.) laat op n plaatsen alles te wenschen over, niettegen-de de leiders (B.B.-ambtenaren, politiechefs) moeite hebben gedaan, en het nog doen, om verbetering aan te brengen. Verbeteringen aangebracht te Waikaboelah (Soemba), Am-Samana (Soela-archipel), Makassar, Solok W. K.) en misschien nog op andere plaat-ook. Maar er blijft nog veel te doen, want in waren er pl.m. 9000 man verdeeld over pl.m. plaatsen.

(Wordt vervolgd.)

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

(Vervolg).

Van groote en kleine steden op Java.

el eigenaardig is, dat men van de groote steden va, wat het Europeesche gedeelte er van be-een zoo totaal anderen indruk krijgt, als van inere, hoewel of misschien juist omdat beide Nederlanders soms in omstreeks denzelfden sticht zijn en bewoond worden. De drie aan st gelegen hoofdplaatsen: Batavia, Soerabaja marang dragen het karakter van cosmopoli-e handelscentra, met haar, op bepaalde tijden en dag, zéér druk verkeer van allerlei voer-n, als personen- en vrachtauto's, *ebro's*, *sado's*, en andere fietsen, welke door de aanwijzingen van onverstoorbare kalme Inlandsche verkeersagenten voor botsingen onderling of met de niet minder talrijke voetgangers, van onderscheiden landaarden, worden behoed. Ook in de havens heerscht, vooral bij aankomst der groote oceaanbooten, een internationale bedrijvigheid. Laatstgenoemde plaats leek mij van deze drie nog de minst wereldsche, waarschijnlijk doordat de meeste Europeanen op het nabij gelegen heuvelterrein, Tjandi, wonen, buiten de eigenlijke stad en genieten kunnen van de frissche omgeving en mooie tuinen.

Daar ligt ook de nieuwe, door ingenieur Karsten — bij wien thans de ten onzent welbekende Javaan, R. M. Soerjowinoto, als bouwkundig teekenaar werkt — zoo smaakvol en doelmatig ingerichte „Van Deventer-school", waar Inlandsche meisjes, van allerlei landaard, tot fröbelonderwijzeressen worden opgeleid, waarop wij hier later terug hopen te komen.

Batavia is de stad der „deftig" — in geen enkele taal heeft dit typische woord een synoniem — stijve Hollanders. Zoowel in het officieele, als in het burgerlijke leven, is men angstig om uit die plooi te raken. Maar gelukkig zijn er ook enkele gunstige uitzonderingen.

Te Soerabaja in 't bizonder deden al de wemelende straatdrukte tusschen de helverlichte, fraai uitgestalde luxe-winkels en vooral ook het opgewekte avond-, om niet te zeggen nacht-leven, mij dikwijls denken aan de groote Boulevards van Parijs. Wat dunkt U a.o. van een dansgelegenheid — „*Cercle artistique*" genaamd — waar in een hoogst modern versierde en ingerichte zaal, in een grooten kring de gasten gezeten zijn, in even moderne luier-stoelen en -banken, aan ronde tafeltjes in den vorm van omgekeerde schemerlampen, zoodat grootendeels alleen de dansvloer met de zich daarop bewegende voeten en beenen goed verlicht zijn! Het schijnsel van de onder de tafels in goudgele kappen geplaatste lampen dringt echter ook door het matglazen tafelblad heen, zoodat de aangezichten der omzittenden in een flatteus, ietwat geheimzinnig waas zichtbaar zijn. Zoodra echter de beroepsdansers optreden, die geregeld de gewone *steps* afwisselen, gaan ook de bovenlampen aan en schittert alles in een fellen lichtgloed, welke aantoont, dat ook de dames-avondtoiletten der Soerabajasche schoonen — hier der *upper-ten*, want 't is een z.g. „fatsoenlijk" gezelschap — in elegante modieusheid en schitterende kostbaarheid vooral niet onderdoen voor die der *mondaines* in de Europeesche wereldsteden.

Maar het toppunt is m.i. daarbij, dat er te Soerabaja ook een zwemclub bestaat, waar die dansers, na het middernachtelijk uur, tot twee uûr in den morgen, nog gelegenheid hebben een verfrisschend zeebad te nemen in een daartoe afgebakend gedeelte van den Indischen oceaan, bij maneschijn of onder den schitterenden tropischen sterrenhemel. Er wordt druk gebruik gemaakt van de verschillende waterspelen, terwijl in de omringende galerijen met gezellige zitjes de niet of niet meer zwemmende toeschouwers zich te goed doen aan alles, wat bij een welvoorziene *bar* te bestellen is. Rijen auto's wachten buiten om de nachtbrakers huiswaarts te voeren.

Zoo iets zag ik, hoewel ik véél gezien heb, nimmer elders. Ik vroeg mij af: hoe kunnen deze heeren om half 9 weer behoorlijk op hun kantoren arbeiden, hoe de moeders hun kleintjes verzorgen vóór het vroege schooluur? De „booze wereld" beweert dan ook, dat eerstgenoemden dikwijls lang geen frisschen indruk maken en dat de kinderen veelal overgelaten worden aan de hulp der inlandsche bedienden. Toch zegt men, dat er in Indië harder gewerkt wordt dan in Europa en dat de getrouwde mannen 's avonds alleen uitgaan ten pleziere van hunne echtgenooten, die den geheelen dag aan haarzelve overgelaten zijn geweest. Van rustig huiselijk geluk schijnt weinig sprake, want de „Indische gastvrijheid" brengt mee, dat ook dikwijls vreemden over den vloer zijn.

Is 't wonder, dat men onder zulke omstandigheden steeds klachten hoort over de slechtheid der inlandsche bedienden, de lastigheid der Indische kinderen en het zenuwlijden der ouders!

En zou een goede Hollandsche huisvrouw, als liefhebbend echtgenoote en moeder, 't niet in haar hand hebben hierin afdoende verbetering te brengen?

Van de kleinere plaatsen, meer in het binnenland van Java, kreeg ik een veel beteren indruk, wat de Europeesche samenleving betreft, al heerschen daar dikwijls kleinsteedsche toestanden, als op het platte land ten onzent. Zooals ik reeds vroeger schreef, lijkt mij Malang (ik logeerde eenige weken allergezelligst in een prettigen familiekring) een genoeglijk stadje, waar vele Hollandsche gezinnen zich als z.g. „blijvers" gevestigd hebben. Later maakte ik kennis o.a. met Pekalongan, Tegal, Bandoeng en Buitenzorg. In beide eerstgenoemde plaatsen merkte ik, hoe voortreffelijk 't kan zijn, als de resident niet alleen hart heeft voor zijn bestuurszaken, maar daarnaast ook voor het huiselijke gezelschapsleven. Zoo woonde ik tooneelvoorstellingen bij door den heer Jasper uitstekend geregiseerd, waaraan verschillende ingezetenen deelnamen, welke door alle bewoners, ook der omliggende suikerfabrieken, ten zeerste werden gewaardeerd en niet weinig bijdroegen tot de algemeene gezelligheid en vriendschappelijke verhouding onderling. Toen de gewestelijke secretaris zijn koperen bruiloft vierde, brachten alle Pekalonganers het jubileerend gezin een fakkel- en lampion-serenade met Indische muziek en bij het aanbieden der gezamenlijke geschenken hield het bestuurshoofd een gemoedelijke toespraak.

Telkenjare wordt er onder leiding en met medewerking van alle Europeesche, zoowel als inheemsche ambtenaren en kunstnijveren een doeltreffende jaarmarkt gehouden, welke duizenden bezoekers trekt en tot gezonde mededinging noodt.

De echtgenoote van den regent van Tegal, Raden Ajoe Roekmini, zuster van wijlen de onvergelijkelijk hoogstaande R. A. Kartini, is er door aangemoedigd om de vroeger zoo kunstzinnig beoefende inheemsche zilverdrijfkunst weer te doen herleven. Onder leiding van een bedreven, ouden Javaanschen leermeester werken nu eenige jongeren dagelijks in de regentswoning en maken zeer smaakvolle gebruiksvoorwerpen, als kistjes, doosjes, bakjes en lepels, welke bewondering afdwingen en grif koopers vinden, zoodat deze zilversmeden vele bestellingen krijgen. De artistiek aangelegde Raden Ajoe zorgt er voor, dat niet overhaast gearbeid wordt en dat het echte Javaansche kunstkarakter in het werk bewaard blijft.

Deze zelfde aanvallige en algemeen beminde Raden Ajoe weet ook aantrekkelijke *fancy-fairs* in elkander te zetten, ten bate van liefdadige doeleinden, zoo onlangs voor de zoo noodige stichting van een Javaansche bedelaarskolonie, waarbij alle Europeesche dames uit de omgeving haar volgaarne helpen en die dan ook uitnemend slagen.

Op deze wijze behoeft 't ook op kleine plaatsen niet doodsch en saai te zijn.

Bandoeng is wel de meest Europeesch aangelegde stad van Java en sterk vooruitgaande in de laatste jaren, vooral ook door de vestiging aldaar van zoovele gouvernementsinrichtingen met de daaraan verbonden ambtenaren. Evenals te Malang wonen in de hoofdplaats der Preanger-regentschappen vele Europeesche „blijvers", terwille zoowel van het gezonde, koele klimaat *) als van de goedkoopte der levensmiddelen en der eenigszins op Hollandsche wijze gebouwde huizen. Betrekkelijk kleine woningen met twee verdiepingen worden zeer geroemd, daar ze practischer en prettiger in het gebruik zijn; o.a. kan men 's nachts, zonder gevaar voor diefstal, de ramen openlaten ter ventil[atie], de badkamer vlak naast de slaapkamers he[bben] instede van in de bijgebouwen; alles is bekno[pt], zoodat men minder rompslomp van bedienden h[eeft]. Minder aangenaam doet 't aan, dat er veela[l om] deze huizen zoo weinig erf en boomen zijn, die de groote aantrekkelijkheid der tropen vorm[en en] er zoo noodig zijn.

Tusschen deze in Europeeschen bouwtrant getrokken huizen treft bizonder de door ing[enieur] Maclaine Pont in inheemschen stijl gebouwde, den in een park gelegen, Technische Hoogesc[hool] als aangenaam aandoend complex, vooral n[u de] buitenwanden en de ingangspoorten overgroeid den met bloeiende klimplanten. Ik kon mijn er niet afhouden en werd onaangenaam get[roffen] door de opmerking van een deskundige: dat goed gebouw is, omdat enkele der zalen n[iet] noeg licht kregen. Deze fout had, dunkt m[e], bij den aanbouw vermeden kunnen worden.

Onder de gouvernementsinstellingen tel[t Ban]doeng ook, als een afdeeling van het Depar[tement] van Nijverheid, een Ceramisch Laboratorium, belangrijke proeven genomen worden op het g[ebied] van aardewerk, zoowel wat het vormen als w[at het] verglazen betreft, en een weefschool, waar [inlan]ders, uit alle streken van den Archipel, de inh[eem]sche weefkunst op doelmatiger ingerichte toestellen kunnen leeren beoefenen, onder des[kun]dige leiding. Ook hiervan hopen wij den lezers [van] het Koloniaal Weekblad eerlang meer te ver[tellen] onder de rubriek „Kunst en Kunstnijverheid".

In de aan natuurschoon zoo overrijke landst[reek], die Preanger-Regentschappen heet, zijn ook [klei]nere plaatsen dan Bandoeng, zooals o.a. Ga[roet], Tjandjoer, Soemedang, Sindanglaja, Soekab[oemi], waar „blijvers" zich gevestigd hebben. Daar [moeten] men zich echter geheel met landelijke geniet[ingen] weten tevreden te stellen; uitvoeringen op kunst[- of] wetenschappelijk gebied zijn er uitgesloten, op dilettantische wijze, wat onder sommige om[stan]digheden de voorkeur kan verdienen. Niet te[n on]rechte wordt er dikwijls beweerd, dat „Indi[ë een] land is voor kinderen en oude menschen", ma[ar] toch alleen voor zuigelingen en de heele klei[nen], die nog onbelemmerd in God's heerlijke, vrije n[atuur] rondspringen, maar zoodra de Westersche o[pvoe]ding beginnen moet, schijnt de Indische omg[eving] minder begeerlijk en voor de ouden van dagen die uitspraak voornamelijk voor hen, die alle [we]reldsch gedoe moede, tot de grootsche, onge[repte] natuur zich 't meest aangetrokken gevoelen.

Zoozeer als Bandoeng in den laatsten tijd in [om]vang en bloei is toegenomen, zoozeer is Buite[nzorg] achteruit gegaan. Men ziet er vele leegstaande [wo]ningen en zelfs de Gouverneur-Generaal schijn[t zijn] paleis, in den prachtigen plantentuin gelegen, [dik]wijls te verlaten en de voorkeur te geven aan [het] lieflijk buitenverblijf te Tjipanas.

In de nabijheid daarvan bracht ik eenige [dagen] door op een afgelegen thee-onderneming, wa[ar ik] met volle teugen genoot van de zuiver land[elijke] genoegens. Doch hierover een volgenden keer.

*) Wordt in Malang wel eens over wat vochtigheid geklaagd, op Bandoeng's hoogvlakte heerschen vaak akelig scherpe winden. Niets volmaakts hier beneden!

Van Week tot Week.

5—11 MEI.

De Volksraad. Den 6en Mei opende Mr. Neytzell [de] Wilde de buitengewone zitting. Hij bracht [hulde] aan zijn voorganger Mr. Schumann, gaf als [zijn] meening te kennen dat het peil veel hooger [zal] plaatsen dan bij de instelling van den Volksraad verwacht werd en zeide o.m. nog dat de [Volksraad] staat aan den vooravond van den dag waarop [hij] een medewetgevend orgaan zal worden. (Aneta).

Toeneming van het vervoer. Sinds de invoering v[an] de electrische treinen Meester Cornelis—Tandjo[ng] Priok is, volgens een Aneta-telegram van 8 de[zer] het reizigersvervoer met 50 procent toegenom[en].

De stranding van de Ceylon. Sleepbooten en 20 ...

lers met reddingsmateriaal zijn uit Singapore vertrokken ter assistentie van het gestrande schip Ceylon. (Zie vorng Kol. Weekblad, bl. 6).

erwerping van het millioen. Op aanstichting van het lid van den Raad van Indië, den heer L. C. Westenenk, is een comité in wording, dat zich over geheel Indië zal vertakken om de sportlichamen op te wekken, door middel van wedstrijden en demonstraties een belangrijke bijdrage uit Indië te verschaffen voor het millioen voor de Olympische Spelen.

amens in land- en volkenkunde en talen. Op nader te bepalen data in Juni a.s. zal er gelegenheid bestaan tot het afleggen van de examens middelbaar en lager onderwijs in de land- en volkenkunde van Nederl.-Indië en de inheemsche talen van den Oost-Indischen Archipel. Nadere inlichtingen bevat de Nederlandsche Staatscourant van 4 dezer.

G. Royer. Benoemd is tot dirigeerend geneesheer der Ned. Hervormde Diaconessen-Inrichting te Amsterdam, Dr. G. Royer, zendeling-arts te Modjowarno.

rang-pendek. Volgens een Aneta-telegr. van 5 dezer zal de orang-pendek-expeditie den 11en naar Poerimau (Palembang) vertrekken.

ministrateur Schaap †. De administrateur van Kedongdong, in de Lampongs, de heer Schaap, is overleden. (Aneta, 5 Mei).

ombé †. Te Tandjong Karang is overleden de heer F. Combé, chef der Exploitatie van de Spoor- en Tramwegen op Zuid-Sumatra.

D. Dorgelo †. Te Soerabaja is op den leeftijd van 34 jaar overleden de heer J. D. Dorgelo, leeraar aan de H.B.S. aldaar.

Holland—Indië vlucht. Tijdens en na den goeden afloop van de vlucht naar Indië heeft de leider van den tocht, de heer J. van der Hoop, zich aan het werk gezet, om den tocht te beschrijven, met het resultaat, dat thans bij de uitgevers Scheltens & Giltay te Amsterdam een werk ter perse is, getiteld: Door de lucht naar Indië. Het zal verlucht worden met 100 illustraties naar foto's, onderweg door de vliegers genomen.

Verder heeft genoemde heer, op uitnoodiging van de afdeeling Amsterdam der Kon. Ver. Onze Vloot, zich bereid verklaard zijn eerste lezing met lichtbeelden over den vliegtocht te Amsterdam te houden op Woensdagavond 20 Mei in het Concertgebouw aldaar.

ersitaire examens te Leiden. Candidaats-examen Indisch recht de heeren J. F. A van Bruggen, den Haag; O. J. A. Quarter, den Haag; J. N. van der Heijden, den Haag; mr. H. Doeve, Leiden. — Taalkundig candidaatsexamen Indologie, de heer G. J. Scholten.

ees millionnair overleden. Te Weltevreden is op 62-jarigen leeftijd, in zijn bekende luxueuse woning op Tanah-Abang-heuvel, de oud-kapitein der Chineezen Lim Tiang Hoey overleden. Hij was een der rijkste ingezetenen van Batavia.

nalistiek. De Locomotief meldt, dat de hoofdredacteur, de heer Anton J. Lievegoed, 1 December zijn functie zal neerleggen. Zijn opvolger is de heer W. G. N. de Keizer, thans redacteur aan het blad.

De heer H. C. Zentgraaff is opgenomen in de hoofdredactie van het Soer. Hbl. Hem is de titel toegekend van „hoofdredacteur voor den buitendienst".

In De Ingenieur van 9 dezer meldt de hoofdredacteur, dat Prof. ir. H. van Breen (Hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng), door het vertrek van ir. Groothoff, als vaste medewerker aan genoemd weekblad is opgetreden.

raadhuis te Soerabaja. Aneta meldt dd. Soerabaja 9 Mei: De gemeenteraad nam met kleine meerderheid een voorstel aan tot het bouwen van een nieuw raadhuis, waarvan de kosten zes ton bedragen.

es Boedi Oetomo. Vrijdag 10 April is te Solo het congres van Boedi Oetomo aangevangen. Op de zeer druk bezochte openbare vergadering waren aanwezig de resident van Solo de heer Nieuwenhuys, de Mangkoenegoro, de adviseur voor Inlandsche Zaken de heer Kern, de assistent-resident de heer Van Gulik, de inspecteur bij het onderwijs de heer Croes. Het eenigste onderwerp was het standpunt van het hoofdbestuur, waarbij de cultureele ontwikkeling vooropgesteld wordt, waarna de politiek volgt. Het hoofdbestuur werd door de eigen afgevaardigden en een drietal communisten fel becritiseerd.

Herdenking van gesneuvelden op Atjeh. Te Koetaradja had op 11 April onder groote belangstelling de herdenking van de in den Atjeh-oorlog gesneuvelde krijgers plaats, op het kerkhof Peutjoet. Kolonel Mazee hield een herdenkingsrede en legde een krans neer, evenals de gouverneur, op het monument van generaal Pel. Er waren kransen van den legercommandant en het hoofdbestuur van Indië Weerbaar.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De openlegging der Buitengewesten. Van oerwoud tot onderneming.

In het Dec.-nummer van *„De Socialistische Gids"* is een artikel opgenomen over *„De openlegging der Indische Buitengewesten"*. De heer *J. de Waard* te *Medan* behandelt in dat artikel de vraag of de openlegging in het bizonder van de Oostkust van Sumatra, wel de schitterende gevolgen heeft gehad, die men steeds en zonder tegenspraak hoort roemen; of er zich, m.a.w., werkelijk *economische* en *zedelijke* verhoudingen hebben ontwikkeld, die bij het verleden afsteken als de dag bij den nacht. De schrijver beantwoordt die vraag rechtaf ontkennend. Zijn betoog strekt dan ook als een waarschuwing tegen eene openingspolitiek der Buitengewesten, zooals ter Sumatra's Oostkust toegepast is, welke deze Gewesten zeer eenzijdig ontwikkelt; de loftuitingen, die gewoonlijk aan deze politiek worden toegezwaaid, zijn tegelijkertijd oppervlakkig en overdreven. De *Deli Crt.* (7 t/m. 11 Apr.) waagt een poging om in vier hoofdartikelen voor de vierschaar der publieke opinie *zijn aanklacht* aan te tasten en te ontzenuwen, ten einde *recht te doen wedervaren aan een cultuur, aan personen en factoren, die niet verdiend hebben dat een dergelijke blaam op hen werd gelegd.* De „D. C." toont aan: 1. dat het ter Sum.'s Oostkust gevolgde openingssysteem niet alleen géén funeste gevolgen heeft gehad, maar onder de vigeerende omstandigheden *het logische en beste systeem* was voor eene snelle ontwikkeling; 2. dat *dit systeem,* met verbetering van hier gemaakte fouten, *het aangewezen middel* is, overal waar uitgestrekte gebieden met een schaarsche bevolking op ontwikkeling wachten; 3. dat *de gebreken,* die de maatschappij hier zoo goed als elders aankleven, *geen gevolg zijn van die openingsmethode,* maar van andere hier bestaande factoren en omstandigheden; 4. dat dit systeem *ook voor de bevolking grootsche mogelijkheden schept* en de gelegenheid tot volle ontplooiïng, waarvan zelfs groote groepen buiten de autochtone bevolking in ruime mate profiteeren; 5. dat dit systeem *groote voordeelen* biedt boven de eenvoudige en weinig draagkrachtige Inlandsche huishouding; 6. dat *de handel* in een gebied als de Oostkust verre bevoorrecht is boven de armelijke omzetten in het meest welvarende gebied eener Inlandsche huishouding; 7. dat *de fouten,* die den handel hier aankleven, niet inhaerent zijn aan het systeem van opening, doch *uit eigen gebreken* voortspruiten; 8. dat de cultures *geweldige sommen in het land* brengen, die gelegenheid geven tot *een grootsche uitbouw in de toekomst.*

„Soekamandi" (Pamanoekan- en Tjiasemlanden) is een publieke les in herschepping van schijnbaar nietsnutten grond in landouwen, die rijke welvaart beloven. Twee en een half jaar geleden nog was daar de chaos en thans is een stuk van 5000 bouws herschapen in de meest moderne landbouwonderneming. Wat daar met duizenden handen, door één geest geleid, is geschied, lijkt *De Locomotief* (1 Apr.) een wonder. Het moeras om de Blanakan-rivier is gedraineerd, er is zuiver drinkwater gebracht, waar niets dan ondrinkbaar brakwater uit de putten welde. Vischvijvers zijn gedempt. En overal volgde de geneesheer den ingenieur op den voet. Men kan het alles lezen in de redevoeringen, bij de officieele opening gehouden (*De Loc.* 31 Mrt., 1 en 2 Apr.), en in *Aneta's* verslag (*De Loc.* 2 Apr. *„Van Oerwoud tot Onderneming")*, en het klinkt als een brok verhaal uit het boeiend relaas der werken op de landengte van Panama. Van meet af aan heeft men hier begrepen dat het kapitaal zichzelf zal baten

Haarlem en Omstreken.

door baat te brengen aan de werkers. *De bizondere beteekenis van Soekamandi* ziet „De Loc." niet zoozeer in de speciale inrichtingen ten behoeve van de bevolking, welke, naar verluidt, het prototype zouden moeten worden van de winstaandeelkassen (al vindt men daarin van den oorspronkelijken opzet dier kassen niet veel meer terug). Zulke inrichtingen bestaan reeds bij tal van andere ondernemingen, bestonden zelfs lang voordat het eerst in Indië de ambtelijke taal met het woord winstaandeelkas is verrijkt. De bizondere beteekenis van *Soekamandi* ziet „De Loc." vooral in den geest, waarin van stonde aan dit ontginningswerk is geleid en uitgevoerd. Het is een geest — zoo vervolgt het blad — die met redelijke gewilligheid neigde naar den *geest des tijds*. Zoo werd dan niet, gelijk veelvuldig voorkomt, de moeilijkheid van zulk een stichting midden in een wildernis tot voorwendsel voor allerlei aanvankelijke tekortkoming, maar in eersten opzet werd aanstonds naar zoo groot mogelijke volkomenheid in de verzorging van de arbeiders gestreefd. Men trachtte die ellendige toestanden, welke pionierswerk zoo vaak ontsieren, waar doenlijk te vermijden. Ten koste van groote kapitalen is dit gelukt. Dit zal zich vast betalen in verzekerd aanbod van arbeidskracht. *Menschelijk te werk te gaan in arbeidsverhoudingen* zal ook hier blijken tevens verstandig te zijn. Te noteeren vallen in dit verband deze zinsneden uit de eenvoudige openingsrede van den heer *Hammond*, die van dit alles de ziel is geweest: „Soekamandi moge tot in lengte van dagen een gelukkige bevolkingsvestiging blijven, omdat, indien men de factoren beschouwt, welke samenwerken tot het verwekken van onrust onder de bevolking, men de oogen niet kan sluiten voor het feit, dat de grootste factor gelegen is in den lagen standaard der economische bestaansvoorwaarden en in dit opzicht verschilt het Oosten al zeer weinig van het Westen, en het zou mij niet alleen verbazen, doch tevens eene groote teleurstelling zijn, indien in de komende jaren *Soekamandi* iets anders zou wezen, dan *een der gelukkigste Inlandsche arbeidscentra op Java*." Daarnevens valt met voldoening gewag te maken van de gelukkige wijze waarop ambtelijk en particulier initiatief hier hebben saamgewerkt. *Een onderneming als deze toont ons het in de tropen werkend Westersch landbouwkapitaal in zijn prettigste gedaante:* de welberekende veroveraar van de wildernis, die in en na de zege ook zijn legerscharen gedenkt.

De verscherpte reisbepalingen in Atjeh. Interview met Gouverneur Hens.

Het *Soerabajasch Hbl.* (4 Apr.) bespreekt met volle instemming *de verscherpte reisbepalingen in Atjeh.* Er zullen nog wel een paar geslachten over heen gaan, vóórdat Atjeh op hetzelfde peil van ontwikkeling zal staan als b.v. de Minahassa, Minangkabau. Allereerst moet aan Atjeh economische en natuurlijk eveneens intellectueele ontwikkeling worden gebracht. Oude wonden van den oorlog moeten volkomen geheeld zijn. Gouverneur Hens heeft *een wijs besluit genomen* door Atjeh, het land dat pas in evenwicht komt, voor *extremistische actie en propaganda te sluiten.* Atjeh heeft noodig consolidatie en jaren van ongestoorde intellectueelen en economischen groei. De practijk van het leven gaat boven ethische theorie. Nederland heeft in het bijzonder tegenover Atjeh den plicht van cultureele opheffing. Niet de uitingen van volksmenners kunnen aan het Atjehsche volk deze opheffing brengen, doch enkel en alleen een krachtige en rechtvaardige overheid.

De Locomotief (31 Mrt. blz. 24) ontleent aan de „Manilla Times" stemmen van *Oostersche revolutionnairen over de Amerikaansch-Nederlandsche verhoudingen,* terwijl het blad (blz. 22) een uitvoerig *schrijven uit Atjeh* bevat *over de redenen* van de beperking der bewegingsvrijheid. Hieruit blijkt o.a. dat de heer Sneevliet een goed half jaar geleden adviseerde (de schrijver meent in de „Pandoe Merah"), dat de communistische propaganda zich vooral moest richten op de verschillende „tanah panas", zooals Atjeh.

Het *Soerabajasch Hbl.* (31 Mrt.) geeft een verslag van *een persgesprek met den heer Hens,* gouverneur van Atjeh. Zeer dankbaar was de gouverneur de Regeering voor het nemen van de preventieve maatregelen: *het paspoortenstelsel, de maatregelen tegen drankmisbruik* en *de dobbel-licenties.* Absoluut voldoende acht de heer Hens het indien de genoemde preventieve maatregelen genomen worden tegen het *„ondergrondsch gekuip"*; z.i. zal dan voorkomen kunnen worden, waarvoor gevreesd wordt. *„De toestand in Atjeh"* — zoo vervolgde de gouverneur — „is verder veel minder angstwekkend dan men wel denken zou, en vooral zeer plaatselijk. Laat toch *Britsch-Indië nimmer een beeld* voor onze regeeringspolitiek zijn, *integend[eel] afschrik.* Had de Regeering daar tijdig de maatr[egelen] genomen, die nu op de Bestuursconferentie te B[...] besproken zijn, dan zouden de omstandigheden thans heel anders zijn. *Het komt er maar op ne[er dat] het volk zóó geregeerd wordt, dat het leert ont[zag te] hebben voor degenen, die het ontzag weten uit te [boezemen]. Bij het volgen van nieuwe methoden moet g[ewaakt] worden tegen het uit het evenwicht brengen [van het] volk. De algemeene toestand in Atjeh is zeer g[oed]* laat het publiek toch begrijpen, dat wanneer er op *de primitieve Westkust* wat gebeurt tegen p[...]les, dit *zuiver locaal* is en met den algemeenen [toe]stand niets te maken heeft." Dan verwacht de g[ouver]neur zeer veel van eenigszins *gedifferentiëerde [...] van het bestuur, wat betreft de Oost- en Westk[ust]* [...]mers heerscht aan de Westkust veel meer [...] toestand. En zeer zou hij het apprecieeren als [de Re]geering steun verleende aan zijn verzoek om d[e West]kust door middel van *een weg dwars door [...]* met de Noordkust (Pidië) in verbinding te b[rengen], hetgeen *uit politiek oogpunt van zeer groot be[lang]* [is], aangezien de Westkust dan uit haar isolement [...] wordt en er langzamerhand andere en betere [toestan]den zullen komen. *„Er moet een ander soort Inl[andsche] hoofden komen;* de tijd van leenheer en vazal [moet] voorbij zijn en uit het nieuwe geslacht moet [langza]merhand een ander Inlandsch hoofd groeien, [zooals] dat reeds op Java het geval is met de regenten, [die] lang niet meer zoo vèr boven de bevolking staan, dat jaren geleden het geval was. Als dat gebeurt, [zal] de Regeering, het bestuur, inmiddels meer van d[e be]volking gedaan kunnen krijgen en haar beter k[unnen] bijbrengen, wat de Regeering in haar eigen bela[ng be]slist." Het is volgens den gouverneur wenschelijk[er] [den] tijd dit te laten voltooien, dan dat er krachtig [wordt] ingegrepen; dit kan slechts ongerustheid verw[ekken]; beter wat langer misstanden te laten bestaan [en] toestanden te laten betijen, totdat ze vanzelf zi[ch wij]zigen, dan ongerustheid te verwekken door [...] maatregelen. Daarom moet het voorloopig *blij[ven bij]* het aangeven van de goede richting, zonder te v[...] verwachten van onmiddellijke doorvoering.

De provincie West-Java. De dessaman en d[e] Regentschapsverkiezingen.

Aan de leden van den Volksraad zijn thans [toege]zonden de gedrukte stukken (echter nog maar [gedeel]telijk), betrekking hebbende op *de instelling [der] provincie West-Java.* Het nieuwe administratie[f gewest] „*West*" *West-Java* wordt ingesteld in afwachting [der] vorming der provincie. Het wordt bestuurd d[oor] (een) gouverneur. De gewestelijke raden van Batavia, Preanger en Cheribon worden opgeheven; [in] hun plaats komen gedurende *het overgangst[ijdperk]* (Sept.—Dec.) plaatselijke raden van dezelfde [samen]stelling en met dezelfde bevoegdheid. Wat de p[rovin]cie West-Java betreft: haar *provinciale raad* wo[rdt sa]mengesteld uit 45 leden, waarvan 22 onder[danen-] Nederlanders, 18 onderdanen-niet-Nederlanders [van] inheemschen oorsprong en 5 onderdanen-niet-N[eder]landers van vreemden oorsprong. Van deze leden [wor]den onderscheidenlijk 11, 13 en 3 door *verkie[zing]*, [de] overigen door *benoeming aangewezen.* Behal[ve een] excerpt uit de Memorie van Toelichting (*Bat.* [...] 6 Apr.) geeft het *Bat. Nwsbl.* (7 Apr.) een [...] schouwing van *de bevoegdheden, die* hetzij d[adelijk], hetzij binnen afzienbaren tijd, *in aanmerking [komen] voor overdracht,* departementsgewijze ingedeeld [...] betreffen: Arbeidsinspectie voor de Buitengew[esten], pandhuisdienst, opiumregie, agrarische zaken, [conver]sie van communaal in erfelijk individueel bezit, [...]ken-ordonnantie, particuliere landerijen, Inlandsche [ge]meentewezen, verkiezing van dorpshoofden, a[...] grondbezit, heerendiensten.

De *Java-Bode* (4 Apr.) citeert uit „Sociaal Leven [en] Streven" een satyre betreffende *de bestuurshervor[ming in West-Java.]* Commentaar acht het blad on[noo]dig. Uitvoerig wijst de „J. B." in verband daarmede o.m. op *de zware taak* der Europeesche B. B. ambtenaren om hunne Inlandsche collega's te instrueeren [...] voorbereidingen betreffende de instelling der [...] schapsraden te treffen. De jongere generatie [...] bestuurshervorming eerder en vlugger verwe[...] Groot zijn de moeilijkheden, welke de Inlandsche [amb]tenaren te overwinnen hebben, om het zoover te b[ren]gen, dat *de tani,* die in zijn hart buitengewoon con[ser]vatief is, slechts een heel, heel klein schijntje [...] heeft van hetgeen er van hem binnenkort wordt vergd: *verkiezing van kiesmannen (toekang pilih),* [...] in April kon gerapporteerd worden, dat de bevol[king]

is voor de verkiezingen. Wij moeten ons gelukkig met het instituut Candidaat Inlandsche Bestuursnaren (C. I. A. B.), welks leden ter beschikking en gesteld van de Regenten en Districtshoofden wier schouders de geheele zwaarte der bestuursnisatie wordt gelegd. Logisch is zulks ook te n, omdat de toekomst ook aan hen is toe te uwen.

„Ranke" en „stijve" schepen.

vraag „Wanneer en waarom slingeren schepen" door den nautischen medewerker van *De Locoj* (23 Mrt.) beantwoord. In hoofdzaak komt dit op de meerdere of mindere stabiliteit van het welke weer direct verband houdt met den bouw n de plaatsing der lading in het schip. Oppergbeschouwd lijkt het alsof een stijf schip te veris boven een rank. Toch zal een rank schip het algemeen aangenamer voor de opvarenden n dan een stijf vaartuig. Maar waarom zorgt met de belading dan niet altijd voor om het vat rank te maken? Dit is gemakkelijker gezegd daan. Men heeft nu eenmaal niet altijd de volgwaarin de lading wordt aangebracht, voor het en, te meer, daar de meeste schepen op diverse n laden. Bovendien moet met de stuwing rekeworden gehouden met de bestemming, zoodat de die het eerst gelost moet worden, ook het „voor de hand" in de ruimen komt te liggen. er is nog een andere zijde aan het stabiliteitsuk. Groote passagiersschepen zijn, zooals gedoor hun hoogen opbouw, van nature rank en , wanneer zij tè rank werden, gevaar loopen van slaan (capsijzen). Dergelijke schepen dragen voorraden zoetwater en dikwijls ook de brandook olie) in den dubbelen bodem, dus geheel in het schip mede. Aan het begin van een lang zijn al die dubbele bodem-tanks nog vol en is hip stijf tengevolge van die zwaarte onder-in. Er chter op gerekend worden met de belading, dat hoeveelheden van die voorraden water en brandgen het einde van de reis verbruikt zijn en dus hip wel eens te rank zou kunnen worden; dus n ook weer zware lading onderin brengen. Men kt dus met een stijf en arriveert met een rank

zij hier vermeld, dat er tegenwoordig wel schebouwd worden, die ter hoogte van de waterlijn dikking hebben, welke over ongeveer twee derde lengte van vóór tot achter in horizontale is aangebouwd. Doel hiervan is om het laatst en euvel (vermindering van stabiliteit gedude reis tengevolge van water- en brandstofverte elimineeren. Een gedeelte van dezen zijdeen uitbouw wordt soms wel ingericht als „*antitanks*" om de bewegingen van het schip tot een um te beperken. Ook zijn reeds uitgebreide n genomen met een ander „*anti-slinger-systeem*", „Motora-systeem, hetwelk bestaat uit één of maar roeren, die aan weerszijden van het schip, onder water, ter hoogte waar a.h.w. de zijkanten elkaar ontmoeten (de kimmen) zijn aange. Door middel van een gyroscoop (sneldraaien), die onmiddelijk iedere beweging van het schip rt, wordt een electrische stroom gesloten, die slinger-roeren den gewenschten stand geeft, door dus het slingeren van het schip onderdrukt t. Ligt het schip rustig, dan liggen deze roeren positie, waarin zij den minsten weerstand in ater bieden.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

denkbeeld van het houden van een Maleisch Taalcongres.

„Sinar Sumatra" van 27 December 1924 wordt avia geschreven, dat de heer Mohamad Sjafei, Europa getracht te hebben zijne kennis te verden te verbreeden, in de maand Maart of April via werd terugverwacht en daarna in eene parschool, ter Westkust van Sumatra, op eene ing van *f* 100.— 's maands, als onderwijzer zou

eer dit bericht juist is, zegt de schrijver, dan die school, welke over zulk eene onderwijsbeschikt, gelukwenschen, want de heer Mohasjafei is niet alleen goed op de hoogte van de medaansche godsdienstige instellingen, doch is het bezit van de akten van lager onderwijs en

Verder spreekt hij de Engelsche taal en beoefent hij de muziek.

Hij gebruikt bij het onderwijs de door zijn vader, den heer Mara Soetan, geschreven boeken, welke geillustreerd zijn en ook op de gouvernementsscholen worden gebezigd.

Een ander bericht omtrent zijn persoon is, dat hij door eene Bataviaasche drukkerij zoude zijn aangezocht het nieuwsblad „Dian" voort te zetten, ten einde op die wijze leider te worden van een nieuwsblad, dat algemeen zou worden gelezen.

Hij zou daarin zijne denkbeelden ten beste kunnen geven en behalve lectuur voor kinderen, ook de beschrijving van Europeesche toestanden en van andere landen kunnen opnemen, alles vergezeld van de noodige afbeeldingen.

Voor hen, die hunne kennis van de Nederlandsche taal willen aanvullen, kunnen de in die taal opgenomen mededeelingen van nut zijn.

Eene belangrijke aangelegenheid is de opname van artikelen, welke het sloydonderricht zullen behandelen, hetgeen in overeenstemming is met den inhoud eener circulaire van den directeur van onderwijs, waarbij de wensch werd te kennen gegeven, dat, zoo mogelijk in iedere school, door de onderwijzers les in handenarbeid werd gegeven.

De Regeering kan dit wegens gebrek aan leerkrachten en aan leermiddelen niet doen en heeft daarom aanbevolen, dat de Inlandsche scholen zooveel mogelijk met eigen krachten zouden werken en de leerlingen voorwerpen zouden laten maken van bamboe en rotan, welke materialen in overvloed in de omgeving te vinden zijn.

De kennis van de Maleische taal en het juist gebruik va de Maleische woorden zullen in het nieuwsblad in een afzonderlijke rubriek worden ondergebracht.

De leiding daarvan heeft de heer Hadji Mohamad Jacoeb, een rijksgroote van Perak op het schiereiland Malakka, die bedreven is in de Maleische taal, zooals die op Malakka wordt gesproken en geschreven en bekend is met de Hindoesche, Sanskrietsche, Perzische, Arabische en andere Oostersche talen.

Hij zou daarbij worden bijgestaan door den heer Putih bin Mohamad Hanif, onderwijzer aan de Maleische school te Parit (Perak) en den heer Mara Soetan te Batavia.

Deze laatste zou ter plaatse de wachter zijn die voor de zuiverheid van de Maleische taal zou waken.

Het is namelijk hunne bedoeling het daarheen te leiden dat eenheid wordt gebracht in het Malakka- en Indisch Maleisch, waarvoor het nieuwsblad „Dian" nuttig kan zijn, aangezien het op Malakka overal wordt verspreid en aan de leerlingen op de scholen in handen wordt gegeven.

In verband met dit streven heeft men zich verstaan met den heer Mara Soetan, ten einde hem op te wekken tot het doen van eene poging, om òf in Ned.-Indië òf op Malakka een congres bijeen te roepen.

Zulk een congres zou bovendien tot nut kunnen strekken om de tegenstellingen, welke op Malakka, met betrekking tot de zuiverheid der taal bestaan, op te lossen.

Djohor, zoowel als Koeala Lumpur, Perak, Poeloe Pinang en ook andere streken, beroemen ieder voor zich op het feit, dat de bevolking het zuiverst de Maleische taal spreekt.

In Ned.-Indië bestaan ook wel verschillende soorten van Maleisch, als hoog-, laag-, kazerne-Maleisch en het Maleisch van Bonden, doch men maakt zich over de zuiverheid van die Maleische taal niet bijzonder druk en heeft er dus ook niet de tegenstelling.

Niettemin zou een Maleisch taalcongres ten deze ook wel nuttig werk kunnen leveren.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De kleur van rood in China.

I.

De Chineezen zijn in de hoogste mate begeerig naar de kleur van rood, schrijft men in de „Perniagaän" van 3 Januari 1925, aangezien die kleur wijst op grooten welstand en geluk.

In hunne woningen is het houtwerk voor een overgroot deel rood geverfd of rood gelakt, terwijl de voorwerpen in die woningen en ook de kleedij der inwonenden in die kleur worden gehouden.

Tegenwoordig is de Westersche kleedij echter veel in gebruik, zonder aanwezigheid van rood, hoewel men onder de jongeren nog wel eens personen kan aantref-

fen met een das van roode Shantung-zijde en knoopen van goud aan de jas.

Er bestaat bij de Chineezen, volgens den schrijver, met betrekking tot die kleur van rood, een spreekwoord, dat zegt:

„Wanneer men arak drinkt, moet het gelaat rood „worden en als men iemand vermoordt, dan is rood „bloed zichtbaar."

In het oude China waren arak en bloed de symbolen van moed.

Zonder arak bestond geen vreugde en eene krachtdaad kon niet bestaan zonder de aanwezigheid van bloed.

Tijdens de anarchie in China spitste de Chinees zich er op middelen te vinden, die hem moedig konden maken, ten einde zich te verzetten, niet alleen tegen de gezagvoerende ambtenaren en hunne familieleden, wanneer die zich aan groote willekeur schuldig maakten, doch ook tegen toonaangevende handelaren, wanneer die ergerlijke bedriegerijen hadden gepleegd.

De Chinees wilde zich tegen elke willekeurige handeling te weer stellen en dat is de reden, dat men in de Chineesche verhalen en in de Chineesche geschiedenis het vermoorden van aanzienlijke personen door den kleinen man zoo dikwijls vermeld kan vinden.

Die vechthanen werden, zegt de schrijver, door de menigte uitgelachen, wanneer zij geen alcoholische dranken durfden drinken.

Wanneer de Chinees het warm heeft of dorst heeft, denkt hij er niet aan water te gebruiken, doch alleen arak van goede kwaliteit.

De slenterende Chinees, in een eethuis komende, vraagt het eerst of goede arak voor het gebruik aanwezig is.

Bij het drinken van arak neuriet de Chinees allerlei liedjes, terwijl hij daarbij een pisangblad of iets anders in kleine stukjes snijdt, die zoodanig op tafel worden gelegd, dat het letterteeken „Ang" (hong) wordt gevormd, hetgeen „rood" beteekent.

In het kort kan men zeggen, dat bij alles wat de Chinees onderneemt of doet, de arak nooit achterwege blijft en zeker nimmer bij het afscheid nemen van familieleden, bij het wenschen van eene nakomelingschap, bij het intreden van het nieuwjaar, enz.

Met de moordenaars in China houdt men zich niet veel op; zij worden ter dood veroordeeld en het vonnis daarna ten uitvoer gelegd.

Doch hoevelen hunner vluchtten niet uit het land naar elders, omdat zij een moord op een Chineeschen groote of op een handelaar op hun geweten hadden?

Zij vereenigen zich in het geheim en niemand wordt tot zulk eene geheime vereeniging als lid toegelaten, wanneer hij daarin niet werkelijk bescherming zoekt, ter zake van handelingen als boven vermeld.

Eenmaal toegelaten, wordt met het geven van een naam bedoeld, dat hij een mensch het leven zal ontnemen, omdat men daardoor eenige zekerheid tracht te krijgen dat de aangenomene aan de vereeniging verbonden zal blijven en gedwongen wordt niet meer tot zijne vroegere omgeving terug te keeren.

Het ziet er, naar de meening van den schrijver, tegenwoordig in China uit, alsof de Chineesche grooten het er op toeleggen het vaandel met de roode vlag, welke kleur door de Chineezen zoo gaarne wordt begeerd, geleidelijk binnen te halen.

Het op den voorgrond stellen van hun eigen belang boven het algemeen belang en hunne hooghartige houding tegenover het volk in aanmerking genomen, behoeft het niet te verwonderen, wanneer volk en bestuur de roode Moskousche vlag overnemen, voorts eens schoon schip zullen maken en de roode Chineesche vlag zullen herstellen, welke thans reeds bijna zwart van kleur geworden is.

Het Chineesche volk heeft altijd neigingen getoond voor een democratischen bestuursvorm, hetgeen het beste bewezen wordt door het feit, dat er altijd in China oppositie, vergezeld van daadwerkelijke onrust, is geweest. *(Wordt vervolgd.)*

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Kindermoord in den Indischen Archipel.

In de eerste afl. van het nieuw opgerichte driemaandelijksch tijdschrift „Mensch en Maatschappij" (uitgave van P. Noordhoff te Groningen), schrijft Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan een artikel over kindermoord in den Indischen Archipel.

Uit de literatuur en door eigen onderzoek is schr. gebleken, dat het dooden van pasgeboren kinderen een zeer verspreid gebruik is geweest in den Archip[el] dat het ook thans nog bij verschillende stamme[n] zwang is. Prof. Kl. de Zw. treedt in bijzonder[heden] over de motieven welke aan het gebruik ten gro[ndslag] liggen, welke kinderen worden gedood, door wie [en op] welke wijze het geschiedt, enz.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud der Mei-afl. De omwenteling in China, oorzaken en hunne opheffing, door Mr. W. J. L. v[...] — Indische ballingen (slot), door S. Kalff. — E[...] ander over de gebruiken aan het Kota Waringinsch[e] door J. Mallinckrodt. — „Utrecht" en het B.B. [...] H. C. Hartevelt. (Critiek op de Indologische leer[...] plannen). — Balische splinters. (26. Bramara S[...] pati), door H. T. Damsté. — Kroniek. (Het h[...] Regeeringsreglement. — Utrecht contra Leiden. — [...] Soeroto over „Nederland en Indonesië"), door [...] Damsté. — Vreemde Koloniën. (Britsch-Indië: d[...] regeling, maatschappelijke vraagstukken). — [...] mische kroniek. (De Indische Vennootschapsb[...]

Vragen van den Dag.

De Mei-afl. bevat eene bijdrage van den hr. [...] G. J. van der Mandere, getiteld: De internationale [...] ding van het opiumgebruik en de Geneefsche [...] conferenties. — Prof. Dr. H. Blink wijdt eene be[...] wing aan de economische ontwikkeling op de p[arti]liere landerijen der Pamanoekan-Tjiassem-land[en] Java. Als bron gebruikt schr. de monographie we[...] R. Broersma in 1912 over deze landen schreef en [...] een artikel in het Alg. Landbouwweekblad van [...] Indië van 21 en 29 Nov. '24.

Zwavel-onderzoekingen.

Verschenen is No. 17 der Verslagen en Mededeeli[ngen] betreffende Indische delfstoffen en hare toepassi[ng] (uitgave van den Mijnbouw in Ned.-Indië).

In No. 1 dezer publicatie (1917) zijn verschil[lende] voorkomens van zwavel en natuurlijke zwavelverb[indin]gen in Ned.-Indië opgenoemd, waarvan bij een [...] een mijnbouwkundig onderzoek naar de eventue[el] ginbare hoeveelheid zwavel heeft plaats gehad. [...] nu bevat, als aanvulling, verdere bijzonderheden [...] de uitkomsten der sedert uitgevoerde exploraties [...] zwavelafzettingen, die voorkomen in kraters van [...] schillende vulkanen op Java, Sumatra's Wes[tkust] Noord-Celebes en Flores. Ter verduidelijking zijn [...] den tekst een aantal kaarten toegevoegd.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 40. Goedkoope s[...] voor Ned.-Indië, door H. — Welke rijst moet ons [...] volk eten! door D. — De verspreiding van de [...] bessenboeboek. — Nat toedienen van kunstmest, d[oor] E. Sodenius. — De aardappelziekten. — De aans[...] liquidatie der landbouwvereenigingen van Java en [...] Sumatra, door v. W. — Sprokkelingen uit de [...] landsche pers.

De Tropische Natuur.

Inhoud van afl. 4 (April '25). Zwerftochten over [...] schiereiland Penandjoeng (een der aantrekkelijk[ste] punten van Java's zuidkust), door Dr. A. Steinm[ann] Dr. E. Scheibener (met ill.). — De orang pendek [...] beer? door A. Luijtjes, met naschrift van Sody. — [...] spookhistorie, door Th. S. — Vreemde bloeiwijze v[...] Anthurium Ferrierense (met ill.), door J. Beu[...]

Kerk en Zending.

De Banier, 27 Maart '25. Het Kruis tegenover [...] Halve Maan.

Nederlandsch Zendingsblad. Mei [...] Suriname. Een bezoek aan de Boschnegers. — P[...] Sigilipoe, door Dr. A. C. Kruyt.

Annalen van het Missiehuis te Tilb[urg] Mei '25. Onze scholen te Tomohon (Selebes), door P[...] Stigter (met ill.).

Vrijzinnig Weekblad. 1 April '25. Christ[endom] en Islam, door J. J. B. Ostmeier.

Zuidwest Celebes.

Onze Stem (No. 7), het orgaan van het Indo[-Euro]peesch Verbond, brengt een belangwekkende studie [...] Zuidwest Celebes, geschreven door H. A. Koo[...] landmeter bij het Kadaster.

Koloniale Studiën.

De Febr.-afl. bevat een uitvoerige studie over [...] Chineezen op de Oostkust van Borneo, door Mr. C. [...] Bertling. Voorts: Het Koninklijk Koloniaal Instit[uut] door Dr. C. W. Janssen. — Bevolkingsgroepeering en [...] verkeer ten platten lande, door W. Wijnaendts van [...]

...ndt. — Iets over verleden en toekomst van het toezicht ... het stoomwezen in Ned.-Indië, door ir. P. van Pritzel...itz van der Horst. — Persoverzicht. — Wetgevende ...oniek. — Boekbespreking.

De Indische Loods.

...o. 12 (van 3—9 April bevat o.m.): Kleine landbouw ...istorie en toekomst), door Kr. (slot). — Veeteelt als ...ofdbedrijf, kleine landbouw als nevenbedrijf. Inge...nden, door Indo. — Koloniale literatuur.

De Indische Post.

Het Nr. van 4 April bevat den tekst van een onderhoud ...et Generaal Swart, oud-vice-president van den Raad ...n Indië, o.a. over de nieuwe Utrechtsche faculteiten. Politicus schrijft over „Het Indische Regeerings...lement in de Tweede Kamer. — In de rubriek „Uit ...tropische natuur" schrijft S. J. Geerts-Nonner aardige ...onderheden over het „Simpele bloeien van de rijst...t". — De rubriek Actualiteiten handelt over „Leiden ...Utrecht".

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

...houd van deel 18, afl. 1. Boschbouwkundige aantee...ngen over een reis in Atjeh, Sumatra's Oostkust, ...noeli en Sumatra's Westkust, door F. H. Endert ...t overzichtskaart). — Prof. Dr. J. Valckenier Surin..., door J. A. J. H. Stoutjesdijk. — Volksraad. (Het ge...gde bedrijf in den Volksraad). — Literatuurover...t. — Personalia en de andere vaste rubrieken.

De Indische Mercuur.

...o. 19 (8 Mei). Over patchouly-olie en patchouly-blad ... Atjeh (Noord-Sumatra). (Berichten v. d. Afdeeling ...delsmuseum van het Koloniaal Instituut, No. 21). — ...tuurberichten (Inlandsche landbouwgewassen). — ...ine mededeelingen. (De duurte in Nederlandsch-...ië). — Verkeerswezen. — Financieele berichten en ...lagen, enz. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. ... geeft literatuur over vezelstoffen en bodemvraag...ken.

De Indische Gids.

...e Mei-afl. opent met een beschouwing van den hr. ... P. van den Abeelen over de beteekenis der ...land-Indië-vlucht. De schr. wijst op het beschamende ... dat Indië nog steeds niet gereed is het luchtverkeer „ontvangen". Er is nog niets gedaan wat op grond...anisatie lijkt, terwijl bijv. in Fransch en Belgisch ...niaal gebied het luchtverkeer reeds een groote vlucht ... genomen.

...e heer S. Kalff schrijft levensbijzonderheden over ...n Javanen-apostel", te weten C. L. Coolen, christelijk ...uurder in Oost-Java in de vorige eeuw. — Mevr. Nittel—de Wolff van Westerrode geeft een vervolg ...r kijkjes in het leven onzer Inlandsche bedienden. ...r. J. J. van Bolhuis behandelt onder het hoofd: Indië ...e volksvertegenwoordiging o.m. de kwestie der bij...ere leerstoelen te Utrecht. — De hr. H. Craandijk ...t eene beschouwing over den tegenwoordigen toe...d van de kolonisatie in de Lampongs. — De rubriek ... bevat o.a.: Het Amerikaansch-Nederlandsch grens...il (Miangas of Las Palmas). — Stichting van land...kolonies door het Indo-Europeesch verbond. — ...onaal Indisch Congres. — Onder Wetenschap en ...trie is opgenomen hetgeen de Java-Bode uit den ...van Prof. Dr. H. Winkler heeft vernomen over de ...ige resultaten van zijne wetenschappelijke expe...naar Centraal-Borneo. — Ten slotte bevat dit Nr. ...interessante Revue van brochures en van tijd...ift... en dagbladartikelen, benevens de rubriek ...enland", waarin mededeelingen over het werk ... de IIIe Internationale in het Verre-, het Nabije ...en in Afrika.

De Waterstaatsingenieur.

...oud der afl. van Maart 1925. De huidige stand van ...vraagstuk der reiniging en loozing van rioolwater ...ens enkele daarmede verband houdende opmer...n over het rioleeringsvraagstuk in Indië, door H. ...ens. — Beschouwingen over aftapsluizen en meet...tingen voor bevloeiingswerken (vervolg), door ir. ...Gruijter (met afb.). — Over de beteekenis van het ...onderzoek in drinkwater, door Dr. S. W. de Wolff. ...rte berichten. (Ir. R. A. van Sandick 25 jaar hoofd...eur van De Ingenieur. — Enz.).

* * *

...dzaken van het Staatsrecht van Nederland en Ne...dsch-Indië, door Mr. J. Visser. Tweede deeltje. Het ...ringsreglement. Tweede herziene en vermeerderde ... (Weltevreden, Landsdrukkerij).

... preventieve hechtenis in Artikel 240e 10de lid van het Inlandsch Reglement. Verhandeling van Mr. F. H. P. (Indisch Tijdschr. van het Recht, dl. 122, afl. 2).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers 1925, No. 13. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

De uit een ei geboren radja (op Waigeo, Nieuw-Guinea), door H. Th. de B. (Eigen Haard, 25 April '25).

Zes jaar Volksraad-leven, door P. Bergmeyer. (Indisch Genootschap. Vergadering van 20 Maart '25).

De bevolkingsrubbercultuur op Sumatra, door W. Wijnaendts van Resandt. (Publ. N.-I. Landb. Syndicaat. 17e jaarg., afl. 4, 19 Maart '25).

Op reis in Nederlandsch Nieuw-Guinea naar de Boven-Digoel-rivier, waar kannibalen en koppensnellers huizen (vervolg), door Dr. Thierfelder. (Vrije Arbeid. April '25).

Regeeringsbemoeiing met het bedrijfsleven in Nederland en Ned.-Indië, door Mr. M. W. F. Treub. (Rede, uitgesproken op 9 December 1924 te Wageningen voor de zesde wetenschappelijke samenkomst voor Indische landbouwtechnici, met verlof hier te lande). Roermond, J. J. Romen en Zonen.

Padang en de Padangsche Bovenlanden (vervolg), door C. de Korver. Met ill. (Het Nederl. Zeewezen, 29 Apr. '25).

Ter herdenking † Prof. ir. R. W. van der Veen (met portret), door Prof. ir. S. J. Vermaes. (De Ingenieur, 2 Mei '25).

Handboekje ten dienste van de gereformeerde kerken in Nederl. Oost-Indië. No. 7. Januari 1925. (Amsterdam, Boekhandel W. ten Have).

Nederlandsch-Indië. Aardrijkskundig leesboek, door J. L. Hooftman en K. G. Houwen. I. Naar Ned.-Indië. 13e druk. IIa. Java. 12e druk. Met platen en kaarten. (Groningen, J. B. Wolters).

Berlage's Indische reisschetsen, door T. B. Roorda. Met afb. (Amsterdammer, 10 Jan. '25).[1]

Het Instituut-Kern, door Prof. Dr. N. J. Krom. (Amsterdammer, 14 Febr. '25).

Het Indische regeeringsbeleid (het boek van Mr. M. W. F. Treub), door G. J. N. Trenité. (Amsterdammer, 31 Jan. '25).

De Soc.-democratie en de koloniën. Uit het verkiezingsprogram van de S. D. A. P., door P. Bergsma. (Communistische Gids, 1925, bl. 17).

Onze vaderen in Amboina, door H. W. Bredée (vervolg). Met afb. (Morks' Magazijn. 1925, bl. 73).

Iets over het Javaansch tooneel, door S. Kalff. Met afb. (Het Tooneel. X, bl. 114).

1) Deze en volgende titels zijn ontleend aan Nijhoff's Index, Jan.-Febr. 1925.

Suriname.

Bij de bespreking van de behandeling in de Tweede Kamer van de Surinaamsche begrooting voor 1925 haalden wij in ons vorig nummer met betrekking tot de Corantijn-kwestie uit de rede van den heer IJzerman twee versregels aan: „Ach, wat baten keers ende bril, Als de Minister niet en kijken wil!"

Na de correctie heeft er met het zetsel een ongeluk plaats gehad, waardoor de tweede regel is uitgevallen en vervangen door den eersten, die tweemaal afgedrukt is.

* * *

Tegenover de opmerkingen van Prof. Kielstra in de „Haagsche Post" van 18 April, dat voor de monding der rivieren in Guiana, die in zee uitmonden, zware banken den toegang voor schepen met grooten diepgang belemmeren, waarom voor den uitvoer van producten kleine schepen moeten gebruikt worden, wat duurder uitkomt, maakten wij in ons nummer van 23 April de opmerking dat daar tegenover staat de kleinere afstand tot de Amerikaansche en West-Europeesche havens dan b.v. van Java en Sumatra naar diezelfde havens. Van zeer deskundige zijde wordt onze aandacht er op gevestigd, dat — voor zooveel Suriname betreft — het vervoer van producten van de plantages naar de zeeschepen zeer belangrijk goedkooper is dan op Java.

* * *

In de Surinaamsche bladen vinden wij eenige berich-

ten over Prof. Kielstra's verblijf in Suriname. Wij weten niet of de hoogleeraar ook heeft onderzocht hoe de plantages het hebben aangelegd om met uiterst gebrekkige fabrieksinstallaties tientallen van jaren de suikercultuur vol te houden, en welke gevolgtrekkingen hij daaruit heeft gemaakt ten opzichte van de vraag of Suriname een suikerland is al dan niet. Wellicht krijgen wij de beschouwingen in volgende nummers van de „Haagsche Post".

Het is jammer dat prof. Kielstra niet langer dan een maand in Suriname heeft vertoefd.

* * *

In het „Tijdschrift van het Kon. Nederl. Aardr. Genootschap" van deze maand vinden wij onder „Mededelingen" het een en ander over het stoomschip „Curaçao", dat 26 April 1827 vna Hellevoetsluis vertrok en 24 Mei te Paramaribo aankwam. Wij vestigen de aandacht van de redactie van het T. A. G. op hetgeen in de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië", 's-Gravenhage 1914—1917, op blz. 431 omtrent de „Curaçao" wordt medegedeeld.

* * *

„De West" van 3 April schrijft onder het hoofd „Katoen in Nickerie":

De vorige week vertoefde te Paramaribo de heer Anderson, directeur van de Surinaamsche Katoen, Landbouw en Handel Maatschappij, die voor rekening van een Amerikaansch consortium te Nickerie proeven neemt met de Sea Island katoencultuur.

De heer Anderson was zoo welwillend ons weder een kort onderhoud toe te staan. Hij verklaarde zich buitengewoon voldaan over den stand van het proefveld van vijftig akkers en met vertrouwen den pluk tegemoet te gaan, die deze maand moet beginnen.

Na bijna den geheelen kringloop van de katoenteelt te hebben medegemaakt — de aanplant geschiedde onder zijn persoonlijke leiding en onafgebroken toezicht — kon de heer Anderson verklaren, dat de toestand in verschillende opzichten zijn verwachtingen had overtroffen.

Een der belangrijkste factoren — naast bodem en klimaat, waarover de heer Anderson het ditmaal niet zou hebben — is de arbeidskwestie. Welnu, de heer Anderson verklaarde met nadruk, dat hij buitengewoon tevreden was over de inheemsche werkkrachten met wie hij tot dusver in aanraking was gekomen: de Creolen in Nickerie en voorts de Javanen en Britsch-Indiërs, zoowel mannen als vrouwen. Zij betoonden zich gewillig en oplettend in het opvolgen van instructies. En als zij eenmaal begrepen hadden, wat er verlangd werd, dan werden de aanwijzingen doorloopend met groote bereidwilligheid opgevolgd. De heer Anderson vertrouwde, dat dit in de toekomst zoo zou blijven, bij goede behandeling en behoorlijk loon.

Na tien maanden in de kolonie te hebben doorgebracht, steeds de natuurlijke gesteldheid nagaand en na praktisch werkzaam te zijn geweest, met den eersten pluk in zicht, verklaarde de heer Anderson zich meer enthousiast dan ooit over de mogelijkheden op landbouwgebied in Suriname.

In de Vereenigde Staten wordt de gang van zaken met de grootste belangstelling gevolgd. In October zullen vermoedelijk eenige leden van het hoofdbestuur zelf een kijkje nemen in de kolonie.

Het werk in Nickerie wordt voortgezet. Met het uitplanten van zaad voor den tweeden krop (en voor later) wordt doorgegaan. Inmiddels is een ginmachine in Nickerie opgezet en zijn thans de plannen definitief vastgesteld om den katoenaanplant ter hand te nemen in samenwerking met de inheemsche bevolking. De bedoeling is om vanwege de Surinaamsche Katoen Maatschappij het plantzaad te verschaffen aan de bevolking, met aanwijzingen voor den aanplant en de teelt van katoen, terwijl de maatschappij zich verbindt om den oogst in den vorm van zaadkatoen contant op te koopen. Dit zal een prikkel zijn voor de ontwikkeling van het landbouwbedrijf, daar de landbouwer nu, naast rijst, een tweede artikel krijgt, dat onmiddellijk in geld kan worden omgezet. De bevolking in de polders van Nickerie legde reeds groote belangstelling aan den dag voor het werk van de Surinaamsche Katoen Maatschappij.

Het voornemen bestaat, om, naast de ginmachine, een zaadcrusher te bestellen, om uit katoenzaad olie en lijnkoeken te bereiden.

Tot besluit verklaarde de heer Anderson het volgende:

De tijd voor een definitief oordeel, is nog niet gekomen. Maar bij den huidigen stand van zaken is er geen enkele reden waarom — als het werk met beleid en volharding wordt doorgevoerd — de katoencultuur niet zou kunnen herleven in Suriname, op grooter sch[aal] dan in vroeger tijden het geval is geweest.

Wat betreft de verdere bedoelingen der maatschap[pij] kan worden gezegd, dat plannen voor onderzoek [en] exploitatie harer concessiën reeds in vergevorderd[en] staat van voorbereiding zijn. Meer kan ik daarvan vo[or] het oogenblik niet zeggen. Alleen dit: deze exploita[tie] staat m.i. in onverbrekelijk verband met landbou[w-] kolonisatie, waarvoor het eerst noodige is een bete[re] verbinding in de kuststreek.

* * *

Met groote waardeering schrijft de geheele Sur[i-]naamsche pers over wijlen Isaac da Costa.

„Suriname" van 31 Maart schrijft o.m.:

„Een gevoelige, een zeer gevoelige slag heeft Surinam[e] eergisteren getroffen.

Een stoere held, een raspersoonlijkheid, een noe[ste] werker, en begaafde rechtsgeleerde, een uitmunte[nd] wettenkenner is heengegaan met het overlijden van [den] heer Isaac da Costa, de oud-president van het Hof [van] Justitie, een kind van het land, dat de gemeenscha[p op] de meest eervolle wijze gediend heeft met al zijn ke[nnen] en kunnen, met al de gaven van hoofd en hart, zelfs in de hoogste posities.

Heengegaan van het volk van Suriname, die in hem erkende de grootste zoon van het land, een vriend van het volk, een krachtigen voorganger, een vraagbaak voor allen — van de besten in den lande — heengegaan van zijn familie en zijn groote vriendenkring, van allen die hem innig liefhadden en hem eerden om zijn breed aangelegde jovialiteit tegenover allen.

Zijn levensloopbaan, waarvan de tendenz zich steeds bewogen heeft in de stijgende lijn van onderscheiding en eer, mag steeds onder de eerste der voorbeelden worden gesteld van wat noeste vlijt vermag"....

* * *

Naar aanleiding van het 25-jarig bestaan van „Het Koloniaal Weekblad" schrijft „Suriname" van 14 A[pril]:

„Wij gelooven de tolk te zijn van vele Surinamers, indien ook wij een woord van hulde wijden aan [de] redactie voor het lofwaardig streven, hetwelk door ha[ar] met de uitgifte van het Kol. Weekblad, dat tal van be[-] langstellende lezers en lezeressen hier te lande t[elt], wordt nagejaagd.

Wij twijfelen er niet aan dat het doel ook ten vo[lle] wordt bereikt."

* * *

De aangekondigde lichtbeeldenavond ten beho[eve] van Bethesda in de Luthersche Kerk te 's-Gravenha[ge] heeft op 8 Mei plaats gehad. De toespraken van [den] oud-Gouverneur Staal en van den heer Bruyning heb[-] ben op de aanwezigen een diepen, en naar wij hope[n] blijvenden indruk gemaakt.

Curaçao.

Telefoon.

Bij nota van wijziging heeft de Minister nog voor[-] gesteld een „voorwaardelijk krediet" te openen vo[or] den aanleg van een telefoonnet te Willemstad.

Aan de toelichting is het volgende ontleend:

„In Januari 1927 loopt de concessie voor de exploi[-] tatie van een telefoonbedrijf op het eiland Cura[çao] ten einde. Het is raadzaam gebleken om dat bedrijf in eigen beheer te nemen, te meer, omdat Willemstad, met het oog op haar toenemende ontwikkeling, een modern ingericht telefoonbedrijf niet kan missen. Het voor den aanleg aanvaard project van den heer He[i-] zelmann houdt rekening met aanvankelijk 300 aansl[ui-] tingen, een ondergrondsch kabelnet voor 750 aanslui[-] tingen en een telefooncentrale, compleet ingericht voor 400 met uitbreidingsmogelijkheid tot 1200 aansluitin[-] gen. De kosten van dezen aanleg, met inbegrip van den bouw van een telefooncentrale, worden geraamd op ƒ 160.000.

De duur van den aanleg wordt berekend op 6 à 7 maanden, zoodat deze, om in Januari 1927 gereed te kunnen zijn, voor uiterlijk Juni 1926 ter hand moet worden genomen. De bedrijfskosten, waaronder begrepen ƒ 9.200 voor rente en afschrijving, worden geraamd op ƒ 31.500 's jaars en de opbrengst van het bedrijf op ƒ 40.620, gevende een voordeelig saldo van ƒ 9120."

Wij hadden van die opbrengstraming wel gaarne eene berekening gezien.

Ook wordt eene verlaging van het tarief in uitzicht gesteld.

In de toelichting wordt ten slotte nog meegedeeld, at de Minister den Gouverneur in overweging heeft geven, om den K. R. de wenschelijkheid te doen uitreken van de in den loop van 1925 vereischte uitven voor de aanschaffing van materiaal.

De ontvangsten in 1924.

De „Amigoe" geeft nog de volgende cijfers:
De inkomsten bedroegen:

	in 1924	in 1923
n belastingen	1.692.920	1.473.265
n inkomsten van onderscheiden aard	823.347	645.311
totaal:	2.516.267	2.118.576

De Raming voor 1924 was

belastingen	1.318.775
inkomsten van onderscheiden aard	500.280
verhoogde opbrengst van belasting	130.000
totaal:	1.949.055

dat de koloniale kas over het geheele jaar 1924: 7.212 boven de raming heeft ontvangen en *f* 397.691 r dan in 1923.

De volgende posten brachten in 1924 belangrijk méér dan in 1923:

	in 1924	in 1923
Invoerrecht	553.100	426.867
Gedistilleerd	611.281	490.398
Posterij	108.155	70.418
Draadlooze	70.357	44.034
Inkomstenbelasting	242.507	329.068
Loodsgelden	180.685	182.245

Zooals men uit de 2 laatste posten kan zien, bleef de rengst der *inkomstenbelasting* vèr beneden 1923 en de opbrengst der *loodsgelden* in 1924 weinig verl van beteekenis met het jaar tevoren.

Scheepvaart.

Gaf Januari een totaal van 198 stoomschepen, bruari heeft het niet verder dan 171 stoomschepen nen brengen. Doch dit kleiner getal schepen gaf ruim 20.000 M³. meer aan bruto inhoudsmaat dan uari, blijkbaar een gevolg van de komst in Februari de vier groote toeristenbooten, elk van meer dan 000 ton waterverplaatsing.

C. P. I. M.

De *Curaçaosche Petroleum Maatschappij* heeft het gele bedrijf, benevens al hare daaraan verbonden ten en verplichtingen, overgedragen aan de nieu- Curaçaosche Petroleum Industrie Mij.

De „Amigoe" weet nog mee te deelen:

De *C. P. I. M.* hoopt zoodra mogelijk haar tankvloot 18 schepen uit te breiden, zoodat geregeld elken gen 4 olietankbooten met lading ruwe olie van racaibo kunnen binnenkomen. Van elke groep van r tankbooten zal er één zijn, voorzien van een adlooze inrichting. Tot nu toe waren er pas drie tankbooten voorzien van een draadlooze, n.l.: de de *Conchita* en de *Casandra*. Doch nu ook de erde boot van dit type is aangekomen, kan dit sysworden doorgevoerd. Elke reis heen en terug van naar Maracaibo neemt vier dagen in beslag, zoodat dan 16 tankschepen geregeld in de vaart moeten Om de vier maanden gaat dan elk schip voor de ole schoonmaak naar het dok, zoodat er dan geld 2 schepen in reparatie in het dok liggen.

De *Chepita* is de haven binnen geloopen, komende Glasgow, via Las Palmas. Deze nieuwe tankboot de *C. P. I. M.*, bestemd voor het ruwolietransport Maracaibo naar Curaçao, is voorzien van een dloos toestel.

Het 100-jarig bestaan der Vereen. Prot. Gemeente.

Wij hebben in Augustus verleden jaar opgemerkt, het honderdjarig bestaan der V. P. G. op Curaçao 1925 zou kunnen gevierd worden. De „Amigoe" nu met de stukken aan, dat de vereeniging der ormde en Luthersche gemeenten niet 24 Mei 1825, wij op gezag van ds. G. B. Bosch meedeelden, vond, maar op 24 April 1885.

Het blad maakt bezwaar tegen onze voorstelling, deze vereeniging een uitvloeisel was van 's Kostreven naar een christendom boven geloofsheidheid, en verhaalt van den treurigen toestand, in de Luthersche Gemeente verkeerde, die sedert 1804 geen kerk hadden en het geld misten om er een te bouwen.

Op het voetspoor van Van Dissel wordt dan gezegd: „Het schijnt wel, dat de herhaalde beden van den Lutherschen Kerkeraad om onderstand aan het bestuur in Nederland, en de treurige staat en achteruitgang hunner financiën de aandacht getrokken heeft van het nieuwe Hollandsche Bestuur, dat in Maart 1816 bij de teruggave van het eiland aan Holland, optrad.

Althans op het einde van 1818 kwam er door middel van Gouverneur A. Kikkert bij de kerkeraden van beide gemeenten een schrijven in van Koning Willem I, zijn verlangen te kennen gevend, dat die vereeniging, in het belang van *beide* gemeenten, zou tot stand komen".

De „Amigoe" houde ons ten goede, dat wij blijven bij onze veronderstelling, die deze vereeniging van Hervormden en Lutherschen niet wil zien als een op zichzelf staand iets, maar als uitvloeisel van des Konings overbekend streven op kerkelijk en godsdienstig gebied, zij het al dat deze plannen door de omstandigheden in Curaçao bijzonder begunstigd werden.

De begrooting van 1925 in de Tweede Kamer.

Wij hebben reeds meegedeeld, dat de begrooting aangenomen is. De heer IJzerman hield een uitvoerige rede over de havenverbetering, de ambtenaarssalarissen, de politie, de poenale sanctie, de herziening der staatsinrichting en nog enkele onderwerpen.

De heer Van Boetzelear van Dubbeldam voerde het woord over den geldelijken en over den economischen toestand der kolonie, terwijl de heer Feber een volmaakt overbodige toespraak hield, waarin hij het zelfs had over de Koloniale *Staten* van Curaçao.

Het antwoord van den Minister gaf blijk, dat hij met name den heer IJzerman niet steeds begrepen of verstaan had. Waarom deze afgevaardigde niet gerepliceerd heeft, is ons een raadsel. Er was te meer reden nu de Minister op zijn bewering, dat reeds 5 jaren geleden door het bestuur van Curaçao om uitzending van een havenmeester gevraagd was, geantwoord had, dat hem tot dusver daarvan niets bekend was. Zelfs zei de Minister: „wanneer een zoodanige aanvraag had bestaan, zou uit den aard der zaak met de grootste liefde ten spoedigste een havenmeester zijn uitgezonden." Over de politie — geen woord van den Minister.

Geschorst en ontslagen.

Aan den geschorsten directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst, Dr. A. J. H. Bergmann, is eervol ontslag uit 's lands dienst verleend. In de officieele berichten wordt niet meegedeeld, dat dit op verzoek van dr. Bergmann geschied is.

Geschiedkundige sprokkelingen.

17 September 1816 besloot de Raad van Politie tot slechting van het oude kerkhof door afbreking van den ringmuur en de graftombes en bedekking van de overblijfsels der lijken met aarde, „waardoor de verregaande onbetamelijkheden en zedeloose daden aldaar op de graven, en zowel op als in de graftombes die meestal open staan gepleegd wordende, zouden voorgekomen worden." Aan de ingezetenen werd toegestaan, de overblijfselen hunner magen en vrienden desverkiezende over te brengen.

Uit den Verren Vreemde.

De Marokkaansche knoop.

De twee tegenstellingen Fransch-Marokko en Spaansch-Marokko zijn met elkander in botsing.

In Fransch-Marokko bracht het voorbeeldig beleid van maarschalk Lyautey de langzame, maar stelselmatige beheersching en bevrediging van het protectoraat, en naar men kon gelooven leek het eindsucces verzekerd en nabij.

In Spaansch-Marokko totaal gemis aan stelsel, aan beleid, afwisseling van leiders, opoffering van onnoemlijk veel jonge levens, schatten gouds, zonder eenig blijvend succes. De niet te stuiten reeks van rampen, lijkt nu gekomen te zijn aan het punt, dat met grooten ophef als onmogelijk, als onaanneembaar, als onvereenigbaar met Spanje's goeden naam verachtelijk afgewezen was: de strijd wordt opgegeven. Primo de Rivera wil alleen nog doen wat de internationale verplichtingen (van Algericas) aan Spanje opleggen; maar deze zijn in ernst niet na te komen, als Spanje geen macht tot gebieden en verbieden heeft.

Meende Frankrijk aan het eind te zijn van de enorme inspanning, welke 't zich in het Sultanaat, waarover het het protectoraat aanvaard heeft, getroost heeft, het doet

nu de ondervinding op dat voor de Marokkanen de scheiding tusschen het Fransche en het Spaansche territoir niet als politiek-strategisch erkende linie geldt, en het wordt hierdoor voor een uiterst moeilijke zaak en taak gesteld. Abd el Krim heeft afgerekend met zijn mededinger Raisoeli en met de Spanjaarden, zoodoende speelt de machtige aanvoerder der Riffkabielen de baas in wat de Spanjaarden als hun zône hebben geliefd te beschouwen, en nu wil hij aan de Franschen toonen, dat hij maling heeft aan de in 1912 door vreemden gemaakte verdeeling van Marokko, en is hij in het gebied gevallen dat de Franschen als 't hunne beschouwen. En hoewel dit voorzien was, is hij daarbij met zooveel kracht en macht opgetreden, dat zijn troepen tot ver over de grens konden doordringen, en dat het de Franschen, die, onder generaal Freydenberg, flink opgetreden zijn, nog niet gelukt is alle door hem ingesloten posten te ontzetten. Met de opgeroepen hulpafdeelingen, w.o. een aanzienlijke hoeveelheid vliegmachines, zal het generaal Freydenberg, en den naast hem opereerende generaal Colombat en kolonel Cambay, wel gelukken den toestand weer onder de knie te krijgen. Hierin zit de moeilijkheid niet. Maar de Franschen mogen niet over de grens tot in 't Spaansche gebied voortdringen. Houdt maarschalk Lyautey, de resident-generaal in Fransch-Marokko, zich aan dien eisch, waarop Primo de Rivera volgens een pas afgelegde verklaring niets wil laten afdingen, dan heeft Abd el Kader gelegenheid om zijn strijdmacht te organiseeren en te legeren tot vlak bij de Fransche grens, om èn door herhaalde kleine ondernemingen de bezetting van het Fransche grensgebied uit te putten, èn door grootere ondernemingen nu en dan een flinken slag te slaan.

Daar zit 'm de nu te ontwarren Marokkaanschen knoop!

Lyautey kan er geen genoegen mede nemen het Fransche gebied van Riffkabielen te zuiveren en hun dan vrijheid van handelen laten tot vlakbij aan de overzijd evan de grens.

Van een overeenkomst met Abd el Kader, waarin, tegen hem te verleenen voordeelen, toezeggingen worden bedongen om de grens van 't Fransche protectoraat-gebied te eerbiedigen, mag geen heil worden verwacht. 't Is juist door op dergelijke overeenkomsten te vertrouwen, dat Spanje telkens schadelijke pleisters op gevaarlijke wonden heeft gelegd. En mocht, hetgeen nog te bezien is, Abd el Krim er zich al voor laten vinden, dan zou zich naast hem toch weer een nieuwe Raisoeli opwerpen, die op eigen hand de guerilla-grens-oorlog zou voeren.

Wil Spanje zich niet verdreven zien uit het kuststrookje, waar 't zich nog wil blijven handhaven, dan moet 't, zooals de zaken nu geworden zijn, Abd el Krim naar de oogen zien. Het zal dus aan Frankrijk geen toestemming durven verleenen, om den Kabielen-aanvoerder binnen de Spaansche zône te lijf te gaan, en om daar de maatregelen te nemen welke 't mocht noodig oordeelen ter verdere bevrediging van het land.

De toestand wordt niet eenvoudiger door de wijze waarop vreemde mogendheden in de zaak betrokken zijn of worden; de acte van Algeciras van 1912 is gebouwd op de voor-oorlog-verhoudingen der staten onderling. Daarbij is aan Spanje in Marokko een taak toegedacht, die 't niet bij machte gebleken is te vervullen. Amerikaansche en Britsche belangen spelen door schier alle politieke en commercieele vraagstukken heen. Het Russische Komintern steekt niet onder stoelen en banken da thet Obd el Krim steunt in zijn strijd tegen Westersche overheersching. Van Fransche zijde meent men Duitsche belangstelling te ontdekken in de leiding van de Kabielen-legermacht en in hare moderne bewapening. Dit alles zonder officieel cachet, als werk dus dat buiten de verantwoordelijkheid der regeeringen heet te blijven, maar dat toch, zonder twijfel, de aandacht van al deze vreemde regeeringen (en nog van andere) gespannen houdt.

Zou de oplossing kunnen liggen in een gezamenlijk handelen en optreden van Frankrijk en Spanje, onder één leiding, in geheel Marokko? Frankrijk heeft meer dan eens uitstekende militaire organisators ter beschikking van vreemde legers gesteld, die daar goed werk hebben verricht. Men zal zich herinneren hoe in 1920 Polen verloren scheen, de zegevierende Russen reeds Warschau bedreigden, en hoe met de komst van generaal Weygand dit alles als bij tooverslag veranderde in een zegetocht voor de Polen. 't Is niet onmogelijk dat de Spaansche troepen onder de opperste leiding van Maarschalk Lyautey, en samenwerkend met de Fransche en de onder Fransch commando staande Marokkaansche troepen, ook geheel andere resultaten zouden weten te bereiken dan hun tot nu toe ten deel zijn geworden, maar toch, voor deze oplossing der vereende inspanning 't „te laat".

Frankrijk heeft gedurende vijftien jaren een kol[...] strijdmacht in Marokko staan, telkens en telkens [...] de vraag gesteld: moet dat nog langer zoo, kan da[...] langer zoo? Zij telt, meenen wij, momenteel n[...] 100.000 man. De kordaatheid van Lyautey, die '[...] vertrouwen van regeering en volk heeft, wist [...] regeering en volksvertegenwoordiging tot nu toe [...] weer de benoodigde fondsen te krijgen. Maar wa[...] nu, instede van het in het vooruitzicht gestelde [...] succes, de vraag mocht komen van een eigenlijk no[...] weer geheel opnieuw beginnen, om ook het [...] Spaansche gedeelte te bevredigen, terwijl daar een [...] te overwinnen is, die in tal en tal van opzichten s[...] geworden is dan die, welke in het Fransche geb[...] bestrijden was, wanneer dit dan nog moet word[...] daan, zonder waarborg, dat het eventueel te b[...] succes, dat immers in Spaansch protectoraat-geb[...] vochten zou worden, aan Frankrijk zelf en recht[...] ten goede zal komen, dan is het toch zeer te bet[...] of de stemming in Frankrijk zich ten gunste [...] dergelijke onderneming zal uiten. Te minder no[...] de verwachting op flinken, blijvenden steun [...] Spaansche medewerking wel niet groot zal zijn.

Maar als Frankrijk dit niet doet, zal 't het gat [...] zak niet kunnen dichten, waaruit bloed en geld [...] blijven vloeien, in dergelijke mate, dat de eigen kra[...] Fransch-Marokko onvermijdelijk beneden de vere[...] sterkte zal dalen, zoodat het hier bereikte ook w[...] zal komen te staan.

En Spanje? Ware er kwestie van één camp[...] waarbij met één slag een bepaald doel te bereiken [...] ja dan zou de Spaansche regeering er vermoedelijk [...] voor te vinden zijn, om aan de vele avonturen, dit [...] nog toe te voegen. De bevolking zou, hoewel zij b[...] van de Riff-overwinningen (!), haar jonge kerels [...] wel eens, zij 't morrend en tegenstribbelend late[...] lijven en inschepen. Maar als Frankrijk met een [...] stel aankomt om Spaansch-Marokko ook à la L[...] stelselmatig in beheersching te nemen en te bevr[...] en den daarvoor benoodigden tijd op 15 à 20 jaren [...] onder beding dat gedurende dit tijdperk onafgebr[...] een sterke, modern ingerichte, modern bewap[...] krijgsmacht op de been zal zijn, die voor zoover [...] inboorlingen hiervoor beschikbaar zullen zijn of k[...] uit Europeesche krijgslieden moet bestaan, als F[...] rijk met zoodanig voorstel aankomt, als 't eenige [...] oplossing van de Marokkaansche kwestie kan be[...] dan zal de Spaansche geest tegen een dergelijke a[...] Spaansche karakter, aan de Spaansche wijze van [...] en doen geheel vreemde oplossing zeker in e[...] verzet komen. 't zal dan in dit voorstel een aanw[...] te meer zien, dat de Riff-kwestie voor Spanje on[...] baar is geworden.

Daar zit 'm de knoop, die nog vaster en ingew[...] der wordt door de Tanger-kwestie.

De gebeurtenissen van den dag, waarbij vlieg[...] nes, bij de beide partijen e[...] groote rol spel[...] die in menig opzicht de groote zaken ook in [...] feiten weerspiegelen, zijn zeker niet zonder bet[...] en zonder belang, maar wat zal Frankrijk bep[...] om den knoop, zooals deze zich nu verwikkeld [...] los te tornen of door te hakken, en hoe zal de [...] wereld zich hiertegenover stellen, dat is nu de [...] der vragen, in de Marokko-kwestie.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur

CONCEPT-NOTULEN

der H.B.-vergadering, gehouden op Zaterdag 18 A[...] 1924, des nam. ten 2 ure, in het gebouw Heul[...] straat 17, Den Haag.

(Voorl. goedgekeurd in de vergadering van het Dag[...] Bestuur van 29 April 1925).

Wegens ongesteldheid van den Voorzitter, Mr. [...] Sonneveld, wordt de vergadering geleid door [...] Onder-Voorzitter, de heer R. Zuyderhoff.

Aanwezig zijn de H.H.: F. E. Luitjes (Nijmegen), D[...] A. van Hamel (Leiden), J. C. Baars (Apeldoorn), [...] H. H. Zeylstra Fzn. (Deventer), J. Franke (Groni[...] gen), Z. G. Ph. Marcella (Rotterdam), H. Somermeij[...] (Utrecht), W. Oxenaar (Breda, ter vervanging v[...] Mevr. de Douair. Jhr. Clifford K. v. Breugel-Roel[...] en F. H. A. van der Brugh, Secretaris-Penningmeest[...]

Afwezig, met kennisgeving, de H.H. F. van Peski, [...] van het Dagel. Bestuur, wegens vertegenwoordi[...]

Vereeniging elders, H. J. M. Baumann (Arnhem), F. Wagenaar Reiseger (Haarlem) en E. Roodhuijzen ersfoort).

De Voorzitter opent op het aangegeven uur de zitting, heet de aanwezigen welkom en deelt hun de reden mede waarom de vergadering ditmaal door hem geleid wordt. Voorts leest hij een schrijven voor van den heer G. Calkoen, waarbij deze kennis geeft van zijne aftreding, wegens verandering van werkkring, uit zijne bestuursfunctiën in de Vereeniging. Dit schrijven zal alsnog behandeld worden op de eerstvolgende vergadering van het Dagel. Bestuur.

Overgaande tot punt 2 der Agenda, de Notulen, wordt de lezing daarvan achterwege gelaten, bijaldien deze in het K. W. zijn opgenomen geworden en niemand daarover het woord verlangt. De notulen worden derhalve gearresteerd. Daarna leest de Secretaris het jaarverslag voor, dat eveneens wordt goedgekeurd.

Bij de paragraaf Kol. Weekblad vond de Voorzitter gelegenheid den vergaderden mede te deelen, dat er uitzicht bestond dat, binnenkort, het Orgaan van een gekleurden omslag zal worden voorzien, hetgeen steeds een wensch was; met blijkbare instemming wordt van deze mededeeling kennis genomen.

Thans worden de verschillende posten der exploitatie-rekening 1924, alsmede die der begrooting 1925 nagegaan, goedgekeurd en vastgesteld en leest de Voorzitter voor de omtrent het onderzoek naar de gevoerde administratie afgelegde verklaring der Verificatie-commissie.

Op een desbetreffende vraag van den heer Somermeijer nopens den stand van het kapitaal en deszelfs belegging, geeft de S.-P. de verlangde inlichtingen.

Aan de beurt van aftreden zijn dit jaar de H.H. van ... en Marcella, die zich beiden herkiesbaar stellen; aan de Algemeene Vergadering wordt een dubbeltal gemaakt bestaande uit de H.H. Bakhuis en Mr. ...zer.

De Voorzitter stelt nu aan de orde punt 5: „Propaganda", na uiteengezet te hebben om welke reden dit punt ditmaal op de Agenda werd geplaatst en na in... erheid gewezen te hebben op de uiterst geringe ...ht, welke van sommige afdeelingen uitgaat. Zoo ...t Nijmegen over 1924 geen leden aangebracht en ...e Rotterdam op 1 Januari van dit jaar slechts 65 ...n.

De heer Luitjes geeft een verklaring van de ongunstige gesteldheid der afd. Nijmegen, hierop neerkomende, dat men te zijnent met groote moeilijkheden van concurrentie en zelfs door tegenwerking te kampen heeft.

De heer Van Hamel (Leiden) geeft het denkbeeld ...dat, in afdeelingen waar zulks mogelijk is, de Secretaris zich in verbinding zal stellen met het Gemeentebestuur voor de opgave van nieuw gevestigden, ...alsdan voor het lidmaatschap van „Oost en West" ...n kunnen worden aangezocht.

De H.H. Oxenaar (Breda), Somermeijer (Utrecht) en ...ke (Groningen) wijzen er op dat, ofschoon de ...lijk gehouden lezingen met lichtbeelden wel be...ers trekken, deze doorgaans toch niet tengevolge ...n dat nieuwe leden toetreden. Ook niet na een ...end woord tot aansporing, wat de Secretaris ...de dat ter zake dienend kon zijn.

De Voorzitter beaamt de opmerking der drie ge...de heeren, zijnde van meening dat eene opwek... van de bestuurstafel bij dergelijke gelegenheden ...ig of geen effect heeft.

De heer Somermeijer merkt op, dat men in dezen tijd ...en heeft met een oververzadigd vereenigingsleven, ...dit een algemeen verschijnsel is. Vele leden zijn hiermede eens. Deze spreker, daarin bijgevallen door den heer Oxenaar (Breda) is van meening dat het meest te verwachten is van samenwerking met ...e, niet specifiek Indische vereenigingen; daar... krijgt „Oost en West" meerdere bekendheid en ...t de kans op uitbreiding van het ledental bevor...

De heer Oxenaar (Breda) zegt dat de 60 %, welke het H.B. jaarlijks moet worden afgedragen, remwerkt op de te maken propaganda.

De Secretaris meent dat, naar gelang eener doeltreffende propaganda, het ledental moet toenemen, waardoor de afdracht der 60 % lichter wordt, wat dan voorts ten uitwerking heeft, dat het nadeelig saldo op de exploitatie-rekening van het H.B. slinkt. In dit verband wijst spr. op de vele leden, die hunne contributie nog niet op het peil van f 5.— gebracht hebben, ...en zoo niet van alle, dan toch zeker van vele ...r kan worden verwacht. Men bedenke bij een en ...dat de Vereeniging in de laatste jaren een aanzienlijk bedrag aan inkomsten heeft moeten derven.

De Voorzitter herhaalt de meermalen gedane toezegging dat de afdeelingen, die propaganda willen voeren, maar daartoe niet in staat zijn bij gebrek aan fondsen, bij het H.B. kunnen aankloppen, gelijk laatstelijk geschied is met Nijmegen, welks vertegenwoordiger zulks ten volle beaamt.

Wat nu betreft het „op peil brengen" der contributiën is spr. van oordeel, dat men hiermede zeer omzichtig moet te werk gaan om „bedankjes" te vermijden en verdient het z.i. de voorkeur om de leden hier bedoeld op hunne oude contributie te handhaven boven een pressie welke hen aan de Vereeniging zou doen ontvallen. Spr. wenscht ook nog de aandacht te vestigen op het groote gewicht, uit een oogpunt van propaganda, van de keuze van nieuwe leden in de besturen der afdeelingen bij de ontstane vacatures, een opmerking bij welke de heer Zeijlstra e.a. zich aansluiten.

Daarna vraagt en verkrijgt de heer Baars (Apeldoorn) het woord, die als zijne meening te kennen geeft dat er met betrekking tot het besproken euvel maar één middel bestaat, t.w. werken, hard werken en volgens methode. Spr. geeft dan aan de wijze waarop in Apeldoorn propaganda gemaakt is en op het verkregen succes, al bevredigt hem dit laatste niet.

De heeren Franke (Groningen) en Somermeijer (Utrecht) merken hierbij op, dat de afdeelingen alle verschillende elementen bevatten.

De heer Baars wenscht thans nog iets anders te berde te brengen, n.l. een klacht over „Boeatan", welke zijne correspondentie eenvoudig onbeantwoord laat. Spr. vraagt of tegen zulk een behandeling van zaken niets kan worden gedaan en vraagt den Voorzitter inlichting omtrent de verhouding van het H.B. tegenover „Boeatan", welke spr. wordt verstrekt.

De gedachtenwisseling over dit punt hiermede geëindigd zijnde, komt in behandeling punt 6: Agenda algemeene vergadering en vaststelling datum. De Voorzitter meent dat in beginsel besloten is de vergadering dit jaar in Utrecht te doen plaats hebben en treedt met den heer Somermeijer in bespreking nopens de plannen van het afdeelingsbestuur. Deze hebben, zegt laatstgenoemde, nog geen vasten vorm aangenomen, daar men rekening wil houden met de in het najaar te houden Jaarbeurs. Wat de punten der agenda aangaat, hoopt de Voorzitter dat ook de afdeelingsbesturen zich hierover zullen beraden en t.g.t. berichten.

Ten slotte vraagt de heer Baars hoe het staat met de oprichting eener afdeeling in Twente, waartoe hij het denkbeeld geopperd heeft. De Secretaris antwoordt hem dat — en om welke reden — deze nog niet tot stand gekomen is.

Niemand verder het woord verlangende, sluit de Voorzitter de vergadering onder dankbetuiging voor de betoonde belangstelling.

Van het Informatie-Bureau:

KLEIN-NOTARISEXAMEN.

De bij het Koninklijk besluit van 12 Februari 1913 no. 130 (*Staatsblad* no. 54) ingestelde commissie voor het afnemen hier te lande van het zoogenaamd klein-notarisexamen, bedoeld in de artt. 16*g* tot 16*n* van het Reglement op het Notarisambt in Nederlandsch-Indië, maakt, ingevolge art. II van genoemd besluit, bekend, dat in de maand Juni 1925, op nader te bepalen dagen, aan de met verlof hier te lande vertoevende ambtenaren van het binnenlandsch bestuur in Nederlandsch-Indië gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van bovenbedoeld examen, waarvoor een bedrag van *f* 30 verschuldigd zal zijn.

Zij, die tot dit examen wenschen te worden toegelaten, moeten zich vóór 19 Mei a.s., met opgaaf van hun adres, schriftelijk aanmelden bij den secretaris der commissie (mr. P. L. A. Collard, Steniaweg 13*c*, Zeist), onder overlegging van eene quitantie van storting bij een der Rijksbetaalmeesters.

's-Gravenhage, 4 Mei 1925.

Namens de Commissie,
De Voorzitter,
Mr. J. J. HAGEN.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

A. Icke, J. P. Huijser en W. H. Meijburg, allen Inspecteur der Directe Belastingen, respectievelijk te Woerden, Oldenzaal en Alkmaar, als tijdelijk inspecteur van financiën bij den belastingdienst.

OPGAVE VAN MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN OFFICIEREN IN DE MAANDEN FEBRUARI t/m APRIL 1925.

H. G. Gilhuys, Off. v. Gez. 1ste kl., Den Haag, Frankenslag 99.
G. M. Roemers, Off. v. Gez. 2de kl., Velp, Merelhof, p. a. den heer Kastein.
J. A. Hendriks, Off. v. Gez. 2de kl., Delft, Raadhuisstraat 3.
E. Wolbers, Off. v. Gez. 1ste kl., Utrecht, Weerdsingel W.Z. 34.
H. de Rook, Off. v. Gez. 2de kl., Scheveningen, Rotterdamsche straat 109.
J. W. E. de Ruiter, Majoor v. d. Topografischen Dienst, Amsterdam, Willemsparkweg 192.
C. van Meurs, 1ste Luitenant Inf., Rotterdam.
C. J. M. de Vlaming Pleysier, 1ste Luit. Cav., Leiden, Hooglandschekerkgracht 21.
M. A. Hoekman, Kapitein der Intendance, Doorn, Huize „Ingrid".
L. F. Lanzing, 1ste Luit. Art., Groningen, Brugstr. 14a.
C. J. Schuller, Onder-Luit. Art., Rotterdam, Coolschestraat 76B.
J. W. Siekemeijer, Onder-Luit. Mil. Adm., Bussum, Mecklenburglaan 76.
M. H. Schaafsma, Kapitein Mil. Adm., Den Haag, Beukstraat 20.

UIT DEN DIENST IN INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

Mevr. J. D. Baart Quanjer, onderwijzeres 3e kl. O. E. L. O., Breda, Middenlaan 33.
C. A. Baart, onderwijzer 1e kl. O. E. L. O., Breda, Middenlaan 33.
K. Johann, ambtenaar 3e kl. In- en Uitv. en Accijnzen, Den Haag, Daguerrestraat 65.
H. F. J. Pothast, fungeerend controleur o/d. bezittingen buiten Java en Madoera, Den Haag, Van Aerssenstraat 182.
J. A. M. van Velthouen, onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Bentveld bij Haarlem, Zandvoortschelaan 179c.
J. Eeftens, onderwijzer 2e kl. O.E.L.O., Oegstgeest, Regentesselaan 5.
Mevr. M. L. Stout geb. Meis, onderwijzeres 3e kl. O.E.L.O., Den Haag, Amalia van Solmsstraat 62.
B. Rosmalen, ambtenaar 4e kl. bij den dienst der In- en Uitv. en Acc., Nieuwesluis gem. Heemvliet.
C. H. Blok, ondercommissaris van politie, Den Haag, Ant. Heinsiusstraat 6.
R. Buchel genaamd van Steenbergen, afdeelingscommandant bij het corps gewapende politie, Den Haag, Ant. Heinsiusstraat 6.
A. F. Glasneck, hoofdagent van politie 1e kl., Breslau, Schleiermacherstr. 1.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1º. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
c. leeraar (of leerares) M.O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
d. doctoren of doctorandi Nederlandsche letteren;
e. candidaat-gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur (na vergelijkend onderzoek, leeftijdsgrens 22 jaar, H.B.S. 5-j. cursus of daarmede gelijk te stellen examen);
f. afdeelingschef Centraal Kantoor voor de Statistiek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel;
g. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst);

2º. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. hoofdonderwijzeres;
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich voor het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. (voor de betrekkingen genoemd onder 1º., *a* t/m *f*), de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1º., *g*) tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2º

Mutaties van 6 tot 13 Mei.

Nieuwe Leden:

Firma Geo Wehry en Co., Amsterdam, Postbus 459.
Mevr. A. van der Veen-Honig, Den Haag, Goudenregenstraat 74. *f* 5.
J. Mansvelt-Beck, 1ste Luit. Inf. Curaçao, Fort Amsterdam. *f* 5.
J. Hulst, 1ste Luit. Inf., Curaçao, Fort Amsterdam.
R. K. Koppen, Administrateur s.f. „Kedaton Pl.", Djokdja. *f* 10.
K. L. Smith, Administrateur s.f. „Kedawoeng", Pasoeroean. *f* 8.
L. K. Ph. Munch, Administrateur s.f. „Kemanglen", Tegal. *f* 6.
L. Suringa, Arnhem, Ernst Casimirlaan 42. *f* 5.

Nieuwe Begunstigers:

Dr. J. W. Th. Lichtenbelt, Arts, Utrecht, Koningslaan 81. *f* 2.50.

Afschrijven:

Ir. M. P. W. van der Veen, Den Haag, Copernicusl. 68.

Adresveranderingen:

Dr. A. Rant, Leeraar N.-I. A. S., van: Soerabaya naar Amsterdam, p. a. mevr. W. van Hooff-Gualthérie v. Weezel, van Breestraat 120B. *f* 5.
K. Schermer, van: Amsterdam, Kloveniersburgwal 13, naar: Batavia, c.o. Messr. Francis Peek & Co. *f* 5.—.
Mej. A. C. M. Jonquière, Nijmegen, van: Van Broeckhuijzenstraat 29, naar: Van Spaenstraat 6.
G. B. ten Burg, van: Voorburg, Koninginnelaan naar: Nijmegen, Staringstraat 32. *f* 2.50.
L. J. Harmsen, Directeur Nill Mij., van: Den Haag, Oranjestr. 13, naar: Weltevreden, Noordwijk 34.
L. Swaab, Oud Luit.-Kol. Genie N.-I. L., van: Bandoeng, naar: Den Haag, Statenlaan 146. *f* 5.
D. H. Engelberts, Gep. Onderwijzer 1e kl., van: Den Haag, van: Boetzelaerlaan 65, naar: Rijswijk (Z.H.) Geestbrugweg 73.
Mevr. A. L. van Baar van Slangenburgh, Den Haag, van: Willem de Zwijgerlaan 7, naar: Laan v. Meerdervoort 448.
E. Vonck, van: Den Haag, Stadhoudersplein 12, naar: Doorn, Huize „Houtrust" (tijdelijk adres).
Mr. S. Cohen Fzn., van: Sienna, naar: Brussel, Hotel Cecil.
K. W. F. van Langen, Kapitein Inf. b.w.d., Soerabaja, Slamatstraat, van No. 9, naar: No. 7.
G. Boswinkel, onderwijzer Osvia, naar: Blitar.
Dr. L. Adam, Controleur B.B., van: Tjilatjap, naar: residentie Djokdjakarta.
C. de Wit, Ass.-Resident, van: Bandjermasing, naar: Ketapang (W.-A. Borneo).
P. J. L. Cleintuar, Arts, van: Klakah, naar: Lengkong (Bilitoeng), p. a. den heer Joh. L. Cleintuar.
F. G. Putman Cramer, Ass.-Resident, naar: Tjilatjap.
Dr. J. Vermande, Directeur Scheikundig Laboratorium, thans te Weltevreden, Molenvliet-West No. 3.
Mevr. J. J. d'Arnaud Gerkens-Bakhuizen van den Brink, Weltevreden, van: Laan de Riemer 16, naar: Laan de Bruin Kops 1.
Mr. C. Bakker, Ambtenaar b. d. Belastingen N. O.-I., van: Amsterdam, Rozengracht 90II, naar: Hilversum, Bloemstraat 14. *f* 5.
J. J. Korndorffer, Amsterdam, Frans van Mierisstraat, van: 10 naar: 78.
L. van Bleijdensteijn, Amsterdam, Alexanderkade, van: 1 naar: 12.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan tijdig spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

UDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

FORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

HUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

HUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248

ESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

DERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur)